

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Brno 2010

Bc. Hana Řezáčová

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Vliv tzv. alternativní vědy na děti, mládež a širší veřejnost

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zpracovatel : Bc. Hana Řezáčová

Vedoucí diplomové práce : PhDr. et Mgr. Antonín Dolák, Ph.D.

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Vliv tzv. alternativní vědy na děti, mládež a širší veřejnost“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné.

Vyškov 15.03.2010

.....
Bc. Hana Řezáčová

Poděkování

Děkuji panu Prof. MUDr. Jiřímu Heřtovi, DrSc za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé diplomové práce.

Také bych chtěla poděkovat mému manželovi a dětem za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytli při zpracování mé diplomové práce a které si nesmírně vážím.

.....
Bc. Hana Řezáčová

Obsah

Úvod	3
Teoretická část	
1. Co je alternativní věda	5
1.1 Alternativní věda versus věda	5
1.2 Historie alternativní vědy	8
1.3 Oblasti alternativní vědy	11
1.3.1 Akupunktura	12
1.3.2 Grafologie	12
1.3.3 Horoskop	13
1.3.4 Jasnovidectví	15
1.3.5 Kruhy v obilí	16
1.3.6 Léčitelství	17
1.3.7 Tarot - výklad z karet	19
1.3.8 Víra	19
1.4 Shrnutí	22
2. Funkce alternativní vědy v lidské společnosti	23
2.1 Alternativní věda v publikacích a masmédiích	24
2.1.1 Televize, film	25
2.1.2 Tisk	29
2.2 Rodina a výchovné prostředí	31
2.3 Alternativní školy	32
2.4 Shrnutí	34
3. Sisyfos	35

Empirická část

4. Výzkum	38
4.1 Charakteristika výzkumného souboru	39
4.2 Metoda a organizace výzkumu	40
4.3 Cíl výzkumu	41
4.4 Výsledky výzkumu	42
4.5 Výsledky stanovených hypotéz	55
Závěr	61
Resumé	63
Anotace	64
Klíčová slova	64
Použitá literatura	65
Odkazový a poznámkový aparát	66
Příloha č. 1	

Úvod

Alternativní vědy provázely lidstvo od samého počátku jeho bytí. Již v dobách, kdy vědecký pokrok v podstatě neexistoval, nebo byl minimální, existovali „šamani“ nebo (i pod jinými názvy) lidé, kteří léčili ostatní zaříkáváním, bylinkami, čarováním, apod. Stejně tak v té době nevysvětlitelné jevy byly vysvětlovány nadpřirozenými silami – bůh, ďábel apod.

Alternativních věd existuje velké množství a tyto někdy více a někdy méně jsou veřejnosti známy. MUDr. Heřt ve Slovníku esoteriky a pavěd¹⁾ tyto vědy popsal, ke každé z nich uvádí stručnou charakteristiku, ovšem z pohledu skeptika.

V různých obdobích alternativní vědy působily na lidi různě. Vlny zájmu a výsluní se střídaly s dobami jejich potlačování a zavrhování. Toto vše v závislosti na znalosti přírody, vědeckém pokroku a také na státním uspořádání a v poslední době i na politické situaci.

Vzhledem k tomu, že v posledních letech se opět vzvednul zájem o alternativní vědy, pro praktickou část své diplomové práce jsem do dotazníku zahrnula ty, které jsou dle mého názoru lidem nejznámější a také nejbližší. Tyto také mohou ovlivnit člověka nejvíce, protože není problémem se o těchto vědách a lidech, kteří se jimi zabývají, dozvědět více.

Jako hypotézu jsem stanovila

1. Lidé ve všech věkových skupinách mají povědomí o alespoň některé z alternativních věd.

Podhypotéza 1a):

S některou z alternativních věd se setkala osobně více než tři čtvrtiny dotazovaných.

¹ Heřt, j., Výkladový slovník esoteriky a pavěd, nakladatelství Věra Nosková 2008, ISBN 978-80-903320-6-5

Podhypotéza 1b)

Ve většině případů se alternativní vědou lidé aktivně nezabývají.

Cílem diplomové práce je zjistit vliv alternativní vědy na děti, mládež a širší veřejnost. Zda podléhají závěrům alternativní vědy a řídí se jimi, což dále ovlivňuje jejich život. Zaměřuji se na všechny věkové skupiny a zabývám se otázkou, zda alternativní vědy mohou natolik ovlivňovat jednání lidí, aby jim zcela podléhali a řídili se pouze jimi bez ohledu na skutečnou vědu, či racionální uvažování. V souvislosti s cílem jsem stanovila hypotézy:

2. Lidé by vyhledali v případě problémů pomoc u některé z alternativních věd :
 - děti a mládež třetina
 - dospělí méně než čtvrtina

Podhypotéza 2a)

V sílu a pravdivost alternativní vědy věří více ženy než muži

Podhypotéza 2b)

Lidé se řídí pokyny dle alternativních věd a podřizují jim svůj život jen ve výjimečných případech.

Významnou částí diplomové práce bude vyhodnocení dotazníkového šetření, které bude provedeno u dětí, mládeže a dospělé veřejnosti a jehož výsledky budou uvedeny v praktické části.

„ Pokud se nějaká teorie šíří dostatečně dlouho a po generace se předkládá jako vědecký názor, stane se z ní všeobecně uznávaná skutečnost nebo dokonce nezpochybnitelná pravda“¹⁾

¹ Būrgin, L., Omyly vědy, překlad Vočková, H., Brána 1998, ISBN 80-7243-005-X

Teoretická část

1. Co je alternativní věda

Pojem alternativní má základ v latinském slově Alter, což znamená druhý a předpokládá volbu jedné možnosti ze dvou a více eventualit.

Co vlastně slovo alternativní věda znamená?

Dle akademického slovníku cizích slov ¹⁾ je slovo :

- alternativní – 1) přír. založený na možnosti výběru, volby mezi dvěma nebo více alternativami, jsoucí jednou z alternativ (angl. řešení, návrh), 2) medic. založená na přírodním způsobu léčení jako doplněk medicíny tradiční, 3) zeměd'. návrat k tradičnímu způsobu hospodaření bez užití chemických látek, 4) polit. publ. a hnutí (neformální) skupiny (mládeže) původně v západních zemích (od 70. let 20 stol.), se skeptickým až odmítavým postojem k moderní společnosti (skupiny politické, ekologické aj.).
- věda – činnost umožňující objektivní poznání společnosti.

Moje vlastní definice by zněla asi takto:

- alternativní věda je věda založená na přírodě, přírodních zákonech, zvláštnotech přírody a neobyčejných vlastnostech lidí, v nichž nelze hledat logické vysvětlení.

1.1 Alternativní věda versus věda

Někdo ji nazývá alternativní vědou, někdo pavědou. MUDr. Heřt, J. ²⁾dělí terminologii alternativní vědy na:

- pseudověda – jakoby věda

¹ Kol. autorů, Akademický slovník cizích slov, Akademia Praha 1995. ISBN 80-200-0523-4

² přednášky MUDr. Heřt J. pro klub Sysifos, r. 2009

- pavěda - vědecký nesmysl
- paravěda - paralelní věda
- non-science – non-věda

Tento autor dále rozděluje alternativní vědu a vědu dle jejich obsahu a zaměření takto:

Věda	Pseudověda (alternativní věda)
- respektování přírodních zákonů	- neznámé nebo duchovní síly
- redukcionismus	- holismus
- principy podloženy důkazy	- rozpor s vědeckými poznatky
- správnost podložena důkazy	- absence důkazů
- logický systém	- rozpor s logikou
- srozumitelnost	- tajuplnost, mystika, magie
- jednotný systém	- nehomogenní soubor metod
- přesná terminologie	- vágní, nepřesné termíny
- objektivita, experiment	- subjektivita, spekulace
- reprodukovatelnost	- jedinečnost
- kontinuální vývoj	- dogmata nebo originalita
- otevřenost vůči novým metodám	- uzavřenost některých metod
- kolektivní spolupráce	- individuální přístup
- pravdivost a serióznost	- demagogie, reklama, podvody

Nutno však u tohoto autora přihlížet ke skutečnosti, že jeho pohled na alternativní vědy je zcela skeptický a jeho víra je spíše založená na světě racionality, kritického myšlení a pochybování, logického zvažování problému, rozvoje vědy a technických vynálezů.

Mnoho lidí se opírá pouze o vědecká a tedy verifikovatelná fakta, jiní zase věří v nadpřirozené schopnosti jiných a v nevysvětlitelné úkazy, které považují za znamení. Tyto názory se ale mohou měnit s přibývajícimi zkušenostmi a poznatky, ale také v závislosti na prožitá traumata nebo psychické otřesy. Jedná se o zcela individuální záležitost, která je dopředu těžko odhadnutelná.

Věda je dle mého názoru otázka studia, výzkumu, přečtení mnoha odborných publikací a v neposlední řadě pochopení souvislostí. Lidé, kteří jsou považováni za vědce a mají tuto

kvalifikaci, se neustále vzdělávají, získávají další zkušenosti a znalosti v oboru a to i na mezinárodní úrovni. Neutíkají se k domněnkám, ale snaží se každou skutečnost podložit fakty, poznatky a logickým vysvětlením.

Dle mého názoru je náš současný svět světem vědy, i když se stále více otevírají hranice a možnosti pro vědu alternativní. Tento nikdy nekončící vědecký proces poznání přírody, světa, vesmíru i člověka se stal zřejmým zejména v průběhu 19. a 20. stol.

Dle názoru Luce Bürgina¹ nebylo nikdy zřejmější než dnes, jak rychle se vědecké systémy mění. Ještě nikdy nebylo tak jasné, že z toho, co je dnes všeobecně považováno za objektivní poznatek, se už zítra může vyklubat subjektivní mínění. Veřejnost přejímá už dlouho vědecké poznatky víceméně nekriticky jen proto, že je šíří vzdělaní lidé. A odborné boje se stejně jako dříve svádějí většinou interně, což vede k tomu, že veřejnost – a když chybí kritika zvenčí nezřídká i sami učenci – často zaměňuje vědecké modely s exaktním obrazem skutečnosti.

„V každém případě se už nutně potřebujeme osvobodit od klamu, jehož se věda na nás dopouští. Kromě této svobody chceme od vědy, aby nám vrátila onen pocit bezprostřednosti mezi námi a předmětem vědy. Věda sama musí otevřít cestu k mytologii, kterou zatarasila nejprve svými výklady a potom svým vysvětlováním. Vědu zde chápeme v nejširším smyslu.“²

„Například filosof Paul Feyerabend opovažuje pokusy o rozlišování mezi vědou a nevědou za špatné a destruktivní a představu, že věda může a má fungovat podle pevných univerzálních pravidel pokládá za nerealistickou a škodlivou, protože zanedbává komplex fyzikálních a historických podmínek, které ovlivňují změny vědy, a tím činí vědu dogmatictější a méně přizpůsobivou. Feyerabend je názoru, že věda nemá žádnou specifickou univerzální metodu a že taková věda, která tvrdí, že má k dispozici jedinou správnou metodu a jediné použitelné výsledky, je ideologií a svého druhu pověrou.“³

¹ Bürgin, L., Omyly vědy, překlad Vočková, H. Brána 1998, ISBN 80-7243-005-X

² Krényi, K., Jung, C.G., Věda o mytologii, překlad Černá, K., Černý, J., nakladatelství Tomáše Janečka 1993, ISBN 80-85880-13-X

³ www.wikipedie.cz – heslo pavěda, str. 2, Paul Feyerabend (1924 – 1994) Rakušan, filozof vědy, žil v Anglii, Spojených státech a na Novém Zélandu. Nejslavnější práce Proti metodě a Rozloučení s důvodem.

1.2 Historie alternativní vědy

Od pradávna se lidé odlišovali představivostí, každodenní zkušeností a snahou vysvětlovat nevysvětlitelné, nebo naopak tohoto jevu využít ve svůj prospěch. Tímto chtěli někteří získat pozornost druhých, moc, peníze, za to jiní opravdu bojovali za svoji pravdu a snažili se tak sami pochopit záhady a taje tohoto světa. V každém případě člověk, který byl schopen se nad určitým úkazem zamyslet a hledat vysvětlení, byl krokem vpřed k poznání tohoto světa. Ne všichni však takto „objevitele a badatele“ vnímali. Někdy byli oslavováni, jindy zatracováni.

„Ale my lidé snadno propadáme zoufalství a od samého počátku jsme si vymýšleli příběhy, které vsazují naše životy do širšího kontextu, odkrývají skrytý vzorec a dávají nám pocit, že život má smysl a hodnotu navzdory všem skličujícím a chaotickým dokladům toho, že tomu tak není. Další zvláštností lidského ducha je jeho schopnost mít představy a zkušenosti, které nelze rozumově vysvětlit. Jsme obdařeni imaginací, a ta nám umožňuje myslet na něco co není bezprostředně přítomno a co ve chvíli, kdy si to představíme nijak objektivně neexistuje. Představivost je schopnost, která produkuje náboženství a mytologii. Dnes se mytické uvažování netěší dobré pověsti. Často je zavrhuje jako iracionální a neukázněné.“¹

Během dějin byly tzv. nadpřirozené úkazy a schopnosti různě přijímány nebo odmítány. Lidé v úctě k přírodě věřili v různé bohy a podle jejich síly nebo moci jim dávali rozdílnou důležitost. Od tohoto faktu se také odvíjejí první rituály na oslavu jednotlivých božstev, které v té době dávala lidem pocit bezpečí a potřebnou obživu. Bohům se také přinášely a přináší do dneška různé oběti, aby i nadále zachovali svoji přízeň věřícím. Z těchto prvních rituálů se počaly oddělovat jednotlivé druhy dnes tzv. alternativních věd (léčitelství, čarodějnictví, věštění pomocí různých symbolů apod.). To co si lidé nedokázali racionálně vysvětlit se dávalo za vinu nebo zásluhu bohům a nadpřirozeným silám – ať už dobrým nebo zlým. Z těchto představ a nevysvětlitelných jevů se také časem začala vyvíjet jednotlivá náboženství a sekty.

¹ Armsrongová, K., Krátká historie mýtu, překlad Kovařík, Š., Argo 2006, ISBN 80-7203-750-1

Postupem doby začala být některá odvětví považována za nežádoucí, což lze demonstrovat na čarodějnických procesech, které začaly v 15. stol. Procesy probíhaly za podpory církve a veliké iniciativy některých kněží, kdy byly domnělé čarodějnice nelidsky mučeny a posléze upalovány. V té době stačilo jen někoho označit za čarodějnici (nebo jen něco málo naznačit) a kněží se ihned angažovali, aby s touto osobou učinili „krátký proces“. Dle údajů uvedených ve Wikipedii ¹ si čarodějnické blouznění mezi lety 1484 až 1728 vyžádalo přes 300 tis. lidských životů. Samozřejmě, že celé uměle vyvolané procesy měly jiný podtext, než byla obava z čarodějnictví a to touhu po moci a politiku.

Později lidé stále více využívali pokroku a také byli schopni si vysvětlit jevy, které se jim do té doby zdály záhadné. Rozvíjelo se také lékařství založené na vědecké bázi (přestože právě jeho průkopníci byli považováni za blázny a šarlatány) a postupně nahrazovalo léčitelství a bylinkářství. Tento rozvoj byl zpočátku spíše ve větších městech, posléze se dostal i na venkov. Lidé byli nedůvěřiví k vědeckým experimentům, ale postupem doby získalo vědecké lékařství v civilizovaných zemích převahu nad alternativními lékařskými postupy.

Postupem vědeckého poznání a objevů vliv alternativní vědy pomalu slábl. Začali se vyčleňovat lidé, kteří naopak tyto alternativní vědy zcela odsuzovali. Byli to většinou vědci, kteří právě důkazy prostřednictvím vědy vždy oslabovali pozici alternativní vědy, nebo její účinky zcela vyvrátili. I když v několika případech vědci odsuzovali i vynálezy a vědecké poznatky.

Nástupem komunismu k moci v Československu byl vliv alternativní vědy na lidi oslabován a zakazován. Lidem byl vnucován vědecký a materialistický pohled na svět a pokud se někdo uchýlil k některé z alternativních věd, tak ve většině případů tajně. Mnozí dokonce, přestože byli věřící, raději vůbec nechodili do kostela. Ti kteří se snažili alespoň okrajově některou z alternativních věd provozovat nebo rozšiřovat se označovali za „nepřátele státu“ a bylo vůči nim v některých případech i zahájeno policejní vyšetřování. Na toto téma u nás nevycházely žádné publikace a ani články. Po revoluci se vliv alternativní vědy opět začíná projevovat a sílit, neboť jsou prolomeny hranice tabu v této oblasti.

¹ www.wikipedia.cz, heslo čarodějnictví, 03.01.2010

Dle L. Motla ¹ komunismus v sovětském bloku padl a občas slyšíme dodatek, že spolu s ním padl i vědecký pohled na svět. Bohužel, z jistého hlediska je to pravda. Nelze se tomuhle vývoji až tolik divit. Postmodernismus má svoji velkou líheň právě v zemích, které se zotavují ze socialismu. V těchto zemích cítí mnoho lidí potřebu říkat určité věci jen proto, že v době komunismu na to neměli dost odvahy. Marxismus, který měl být ideovou základnou komunismu, v sobě obsahoval i naivní názory, podle kterých lze formulovat prakticky exaktní zákony vývoje společnosti, analogické fyzikálním zákonům. Toto přecenění mechanistického pohledu na svět se svým pádem nutně přineslo podcenění vědeckého pohledu na svět obecně.

V době po pádu komunismu se začalo rozvíjet např. lidové léčitelství, které bylo do té doby tabu. Vliv léčitelství začal být natolik silný, že se v roce 1997 začalo v České republice uvažovat o jeho legalizaci jako formě podnikání. Dle zpravodaje Sisyfos 1/97 u nás existuje 20-30 tisíc lidí, kteří se považují za léčitele. Metodickým pokynem Ministerstva obchodu a průmyslu² pro vnitřní potřebu městských a okresních úřadů je stanoveno, že mohou léčitelé vykonávat činnost poradenskou, ev. diagnostickou (živnost volná), nikoli však léčebnou. Stát tedy nepřebírá žádnou odpovědnost za léčebnou činnost léčitele a nemocný má při poškození zdraví léčitelem možnost uplatňovat své nároky u soudu (na základě § 224 Trestního zákona, poškození zdraví z nedbalosti). Přestože vliv léčitelů roste a někteří lidé tyto vyhledávají po tom, co nepomohou vědecké metody, jiní ani k lékaři zajít nechtějí, tak legislativa stále setrvává na výše uvedených závěrech. Je zcela na lidech jakou formu a způsob léčby si zvolí, od toho se také vyvíjí způsob řešení a právní ochrana v případě problémů.

¹ www.amber.zine.cz/motl, 28.12.2009

² Vydán k novele živnostenského zákona č. 455/1991 Sb., znění platné od 01.01.1996

1.3 Oblasti alternativní vědy

V této kapitole bych chtěla alespoň krátce popsat ty druhy alternativních věd, které dle mého názoru ovlivňují veřejnost nejvíce a patří mezi nejvýznamnější. V knize Heřta, J. Výkladový slovník esoteriky a pavěd je těchto věd popsáno cca 274, ovšem z pohledu skeptika, tak jak se ostatně Heřt staví ke všem oborům alternativní vědy. V předmluvě této knihy Nosková, V.¹ uvádí, že esoterici všeho druhu se často vyhraňují proti vědě. Ta je sice také vzrušující, ale složitá, náročná na vzdělání a chápání, přísná na dokazování, její terminologie je bohatá a pro laika mnohdy nesrozumitelná. Na druhé straně jsou pro racionálně uvažujícího člověka nesrozumitelné pseudovědecké obory, jejich zvláštní terminologie a koncepce. Může nad tím mávnout rukou, ale nemůže popřít, že expandují do veřejného prostoru a je tedy užitečné vědět, co se za mnohdy záhadnými slovy skrývá. Knižní a celý mediální trh je sice zaplaven množstvím propagačních, v lepším případě popisných informací z esoterické oblasti, ale kritická literatura chybí. Tuto mezeru se pokouší zaplnit výkladový slovník. Vybrala jsem z něj alespoň několik nejznámějších a tudíž i nejdiskutovanějších oborů.

Ještě než začnu výčet vybraných oborů alternativní vědy, chtěla bych jako příklad uvést vlastní zkušenost, kterou jsem měla s jednou bývalou kolegyní ze zaměstnání. Jednalo se o ženu, která věřila snům a svému „vnitřnímu hlasu“. Když dostala nabídku na jiné zaměstnání, které pro ni bylo zajímavé jak z profesního, tak i z finančního hlediska, vážně o této změně uvažovala. Jednoho dne však přišla do práce a rázně řekla, že nové místo nepřijme. Když jsem se jí ptala proč se takto náhle rozhodla, řekla mi, že se jí zdál sen, který jí upozornil na skutečnost, že na povrch je vše pořádku, ale uvnitř je nějaký problém „doslova řekla, že uvnitř to zapáchá“. Popisovala sen o velikém nádherném domě, kde bylo najednou plno fialových hadů, kteří ji začali pronásledovat. Na nové místo nenastoupila a asi po půl roce jsem se dozvěděla, že jiná paní, která toto zaměstnání začala dělat má zde velké problémy a dokonce je proti ní zahájeno trestní stíhání, vše v souvislosti právě s tímto místem, kde byla velká finanční odpovědnost. Do dneška, když si na tento příběh vzpomenu mám divný pocit

¹ Heřt, j., Výkladový slovník esoteriky a pavěd, nakladatelství Věra Nosková 2008, ISBN 978-80-903320-6-5, s. 4

zda kolegyně měla opravdu „vnitřní vnuknutí“, nebo se náhodou dozvěděla o finančních problémech firmy, která se navenek tvářila, že je vše v nejlepším pořádku.

Sny již dále rozbírat nebudu a zaměřím se na jiné oblasti alternativní vědy.

1.3.1 Akupunktura

Jedná se o léčebnou metodu, která se k nám dostala z asijských zemí. Tato záležitost je stará několik tisíc let a vychází z konfuciánské a taoistické filozofie. Metody je několik variant, k v České republice se používá tzv. „tradiční čínská metoda“.

Léčba touto metodou se provádí vpichem jehel různého tvaru do bodů, které jsou vybírány dle složitých pravidel. V odborných publikacích je uváděno, že pokud terapeut nezvolí správné body a nepovede správné vpichy, může osobě, která je akupunkturou léčena i ublížit. V naší republice byla tato metoda uznána za řádnou specializaci medicíny. Existuje dokonce Česká lékařská akupunkturistická společnost, která je členem České lékařské společnosti JEP. Pojišťovny však tento způsob léčby nehradí. Jedná se však o jednu z mála oblastí alternativní vědy, která byla oficiálně přijata „pod křídla“ vědecké instituce. Lékaři, kteří se akupunkturou zabývají jsou řádně proškolení a na základě tohoto získávají certifikáty. I přes to na sebe berou plnou zodpovědnost za léčbu touto metodou.

1.1.1 Grafologie

Grafologie je další z alternativních věd, která je v praxi využívána i pro zcela racionální účely jako je třeba výběr vhodných uchazečů pro určité zaměstnání, nebo i v kriminalistice pro určení povahových rysů pachatele trestných činů. Tato disciplína se snaží podle písma určit individuální povahové vlastnosti pisatele. Skládá se tak např. obraz povahových vlastností únosce nebo vraha.

První zmínky o této metodě pocházejí ze středověku. Vychází z jednotlivých znaků a tvarů písma, které jsou neměnné po celý život. Tato grafologie není totožná s analýzou rukopisu používanou kriminalisty a soudy s cílem identifikovat pisatele.

„Podle tvrzení grafologů lze z rukopisu určit tendence k prakticky všem vlastnostem osobnosti, lze určit temperament, charakter, schopnosti. Grafologové tvrdí, že lze také s přesností určit, jaké bude mít pisatel postoje a jak bude reagovat za určitých podmínek (Bunker), je možno předpovědět budoucí akce i budoucí intelektuální výkony osoby (Rosen), zaměstnavatele lze upozornit na potenciální problémy s pisatelem apod. Podle Kučery analýza písma umožňuje odvodit: inteligenci, zralost, citovost, rozumnost, vitalitu, vůli, temperament, představu pisatele o sobě samém, sociabilitu, odlišnost, morálku. Podle Jeřábka se v písmu projevují“ vitální základ a vitalita, temperament, emocionalita, inteligence a racionalita, vůle, sebezpetí, sociabilita, morální vlastnosti.“¹

1.1.2 Horoskop

Z horoskopu se odvozují vlastnosti i budoucnost člověka a to v různých časových intervalech. Horoskopy jsou jak denní nebo měsíční, tak i třeba na celý rok nebo několik let. Existují různé typy horoskopů. Horoskop nemusí být určen jen jedinci, ale např. skupině, společnosti, ale i státu nebo obci. Také lze horoskopy sestavovat pro různé účely. Jejich sestavováním se zabývají většinou astrologové. Jedná se o astrologicky a matematicky přesné určení polohy nebeských těles s ohledem např. na datum a přesnou hodinu narození osoby, pro kterou se horoskop sestavuje.

Astroložka J. Gričová se ve svém článku v časopise Phoneix ² zabývá tzv. bulvární astrologií. Uvádí zde, že na nejrůznějších astrologických fórech a se dříve nebo později začne řešit téma bulvární astrologie. Počítají se do ní všechny novinové horoskopy, na mobilu, na internetu apod. Občas se dokonce dostane i na označení „jarmareční astrologie“, což jsou akce, kde hvězdopravec se svým počítačem sedí někde v rohu a návštěvníci akce k němu chodí pro radu, nebo se jen tak zeptat, co je čeká a nemine. V dobách svých astrologických začátků měla autorka v tom, zda se věnovat takovému provozování astrologie jasno – všechny takové nabídky odmítala. Klienty přijímala po pečlivé přípravě doma, oblečená do speciálního oblečku se zvláštními šperky. V posledním roce minulého tisíciletí však názor

¹ Heřt, J., Zlatník, Č., sborník přednášek Českého klubu skeptiků Sysifos, Věda kontra iracionalita 3, nakladatelství Věra Nosková 2005, ISBN 80-903320-3-X, s. 133

² Gričová, J., Je bulvární astrologie bezcená?, Phoneix, č. 10, říjen 2008, vydal PHONEIX Division s.r.o., s. 54

změnila. Zjistila, že jde o práci, která je náročná jak pro astrologa, tak toho, kdo proti němu sedí. Navíc zjistila, že k ní většina lidí jde hlavně proto, že u astrologa v životě nebyla a chce vědět, jak to vypadá a jak se to dělá. Když se ale nad toto všechno povznese, zjistila, že minimálně u jednoho byla ten pravý člověk na pravém místě. A když si bude hodně fandit, tak dodává, že mu ukázala, že astrolog nekouše a že se k němu dá klidně přijít ještě jednou a že to nebude vůbec bolet.

Vzhledem k tomu, že horoskopy dle měsíčních znamení jsou zveřejňovány ve většině tisku a to jak denníků, týdeníků i měsíčníků, vč. internetu a tyto se od sebe navzájem liší (každý je většinou sestaven jiným astrologem), jsem toho názoru, že v této podobě slouží spíše pro pobavení čtenářů. Svůj horoskop si také každý může sestavit dle návodu v programu počítače.

Vyzkoušela jsem si svůj denní horoskop poslechnout v rozhlase, přečíst v několika denících a současně i na internetu. Byl opravdu každý skoro jiný a nebyl problém si vybrat z nabídky to, co se zrovna hodí. Níže uvádím příklad horoskopů. Znamení střelec, dne 15.02.2010:

www.seznam.cz - nejspíš postrádáte pracovní zápal. Máte pocit, jako byste ze sebe všechno vydali. Postrádáte nápady. Jste v útlumu, prospěje vám oddychový čas. Zvolněte tempo a uvidíte, že se všechno zase brzy vrátí k normálu. Nevěste hlavu.

www.atlas.cz – rozhodli jste se pro zdravější způsob života a začínáte sklízet první úspěchy. Jste vitální, překypujete energií a cítíte se prostě výborně. Nikým se nenechte připravit o to, co ještě si tak těžko v potu vydobyli. Vytrvejte a budete na tom ještě lépe.

Blesk - nepočítejte s tím, že se dnes dostanete domů včas. Mimořádná situace, která nastane, vás zdrží a pracovní doba se vám poněkud protáhne.

Frekvence 1 - střelci tvořivost a humor dají vašemu životu tu správnou náladu.

Mladá fronta dnes - dnes si neplánujte společný večer s drahou polovičkou ani s přáteli a dejte přednost spontánnosti. Začátek pracovního týdne pro vás totiž může být více než nabitý. Neradi necháváte práci nedokončenou, a tak hrozí, že se vám pracovní doba protáhne.

Vzhledem k tomu, že ve dvou případech se horoskopy shodují v tom, že se mi pracovní doba protáhne (pondělí – úřední den), nezbyvá, než s tímto tvrzením souhlasit. Ostatní horoskopy jsou takové, že si z nich mohu vybrat to, co se mi hodí a líbí. Určitě se nepřikloním k horoskopu, který mi předvídá špatný den. Z nabízeného bych si vybrala horoskop Frekvence 1 a internetového portálu Atlas.

Je jasné, že tyto horoskopy nevycházejí z dlouhodobého zkoumání planet, nebo data narození. Horoskopy, které jsou postavené individuálně, o člověku mnohem více vypovídají a také celkem spolehlivě určují jeho vlastnosti. Jsou lidé, kteří si nechávají sestavovat svůj osobní horoskop na celý rok a podle něj se potom řídí ve svém rozhodování.

1.3.4. Jasnovidectví

Jedná se o schopnost vidět bez použití zraku. Člení se na prekognici (prekognostiku – zření budoucnosti) a retrokognici (retrokognostiku – zření minulosti). Tyto schopnosti mají jen někteří lidé. Jsou např. schopni poradit, kde se nachází unesená osoba, dovedou číst myšlenky lidí, dokonce i vidět do vnitřností lidí a diagnostikovat choroby.

Někteří lidé si z této schopnosti, která je jim dána (nebo si myslí, že ji mají), dokonce udělali velice výnosnou živnost. Vědci provedli mnoho experimentů, kterými se měly prokázat jasnovidecké schopnosti. „Pokud byl experiment proveden exaktně na seriózním pracovišti, byl výsledek vždy negativní: fyzika totiž nepředpokládá existenci další, dosud neznámé síly, žádné duchovní síly nebyly nalezeny, v lidském těle nebyl nalezen žádný jiný receptor kromě buněk oční sítnice, který byl schopen vnímat světelné vlny.“¹

Nicméně i přes to hodně lidí vyhledává služby těchto „jasnovidců“ a to hlavně ve chvíli potřeby pomoci. Ať už se jedná o rozhodování v blízké budoucnosti, ale také hledání problému v minulosti, který mohl ovlivnit další vývoj života.

¹ Heřt, J., Výkladový slovník esoteriky a pavěd, nakladatelství Věra Nosková 2008, ISBN 978-80-903320-6-5, s. 99

1.3.5 Kruhy v obilí

Od konce 20. stol. se prakticky každý rok v létě v některé části České republiky (a nejen v ČR, ale všude na světě) objeví zpráva o záhadných obrazcích vytvořených neznámými silami v obilí. Ve většině případů se jedná o obrazce složené z kruhů, které jsou vzájemně propojeny. Tyto kruhové plochy mají polehlá stébla na jednu stranu, ve směru hodinových ručiček, stébla jsou jen ohnuta a pokračují v růstu. Z výšky jsou tyto obrazce jasně viditelné a tvoří ucelený obraz někdy i o rozloze několika hektarů.

Příčina tohoto jevu je zatím nejasná, pokud se nespokojíme s reálným vysvětlením, že se jedná o dílo osob, které se takto baví. V tomto případě ovšem odborníky i laiky zarazí přesnost obrazců a jejich geometrické uspořádání. Toto vše se projeví až pro pohledu z tzv. „ptačí perspektivy“, kdy tvary obrazce vyniknou v plné kráse. Někteří svědkové udávali, že v noci viděli nad polem světlý objekt nebo žlutavý paprsek, mířící dolů. Většinou tuto skutečnost lidé spojují s přistáním létajících talířů a skupiny ufologů mají tak hojný počet materiálu ke studiu.

„ Další „teorii“ přinesl J Dvořáček v ZAZ č. 1/1995. Potvrzuje, že piktogramy byly pořízeny shůry a nesou projev inteligence. Náhle mění názor a tvrdí, že energie pochází ze země, což prý potvrzuje, že se v noci rozštěkají psi jako při očekávání zemětřesení. Protože prý se piktogramy objevují v blízkosti starých megalitických staveb, budou prý pod zemí další zdroje energie. Uvádí ještě další gulášovité podrobnosti, z nichž dohromady vyplývá, že kruhy jsou vytvářeny energií ze země, která je závislá na počasí a různé vedlejší kruhy či „ozdoby“ jsou způsobeny tím, že energie přichází pod různými úhly. K tomu je škoda slov, právě tak jako k vyjádření dalšího „experta“ v Karlovarských novinách ze 17. srpna 1995. Pan M. Moric z Plzně tvrdí, že teorie je velmi jednoduchá – kruhy jsou patrně způsobeny kontaminací půdy cizí látkou, způsobující větší poléhavost kladů. Směr polehnutí může prý určit vír jako dodavatel energie spolu s deštěm. Jsou-li kruhy elipsovité, lze to vysvětlit anisotropním šířením cizorodých látek apod. Tato prostoduchá úvaha dovoluje vytvořit i jiné prostoduchosti a je na úrovni pana Aristotela, který věřil, že hvězdy jsou dírkami v obloze.“¹

¹ Patrovský, V., Co je věda, pavěda a pseudověda, www.revprirody.cz/data/, 19.02.2010

1.3.6. Léčitelství

Léčitel je člověk, který bez odpovídajícího vzdělání vykonává diagnostickou a léčebnou činnost. Jedná se dle mého názoru, spolu s vírou, o jednu z nejznámějších a nejrozšířenějších odvětví alternativní vědy. Léčitelé používají různé metody a to např. bylinkářství, fyzikální léčebné prostředky (virgule) až po telepatii – léčení na dálku bez toho, aby svého „pacienta“ vůbec viděli. Většina léčitelů svoji praxi vykonává s vírou ve své nadpřirozené léčitelské schopnosti a s přesvědčením, že svým klientům skutečně pomáhají. U léčitelů se jedná o individuální práci a přesto, že je jich v České republice 20 – 30 tisíc, nepodařilo se jim vytvořit jednotnou organizaci.

Dle názoru Andryška, O.¹ je alternativní medicína stavěná na intuici, nápadu, ideji (a to v lepším případě) nebo podnikatelském záměru (ve většině případů) pro nemocné onkologické pacienty mnohem nebezpečnější než pro nemocné všech ostatních oborů medicíny. Záludnost spočívá v tom, že připraví pacienta o čas, kdy by se onemocnění dalo zvládnout nebo alespoň na významnou dobu zastavit. Když oběť pozná, že zázračný „léčitel“ nepomohl a stav se horší, bývá už pozdě i na účinnou pomoc metodami vědecké medicíny.

Mnozí lidé se přesto i přes výše uvedená rizika obrací se svými problémy na pomoc k různým léčitelům. Někteří ve chvíli, kdy jim již vědecká medicína není schopná pomoci, nebo mají pocit, že její pomoc je pomalá nebo neúčinná. Někteří se ani na lékaře neobrátní a rovnou se svými problémy navštíví léčitele, který potom jejich nemoc jak diagnostikuje, tak i léčí. Situace nemocného a v mnoha případech i jeho rodiny je velmi těžká a proto se tito lidé chytají jakékoliv naděje. Čím více lidé mají blíž k alternativnímu způsobu života, tím spíše vyhledávají pomoc, v případě nemoci a zdravotních problémů, u alternativní medicíny.

Na internetovém portálu² mě zaujal článek, který se zabývá otázkou: „Jsou léčitelé podvodníci?“ Uvádí se zde, otázka zda léčitelé a šarlatáni – dokážou opravdu napravit některé zdravotní problémy, nebo jen zjištěně touží po penězích svých pacientů? Jestli mají moc léčit,

¹ Andryšek, O., Alternativní medicína z pohledu onkologa, Heřt, J., Zlatník, Č., sborník přednášek Českého klubu skeptiků Sysifos, Věda kontra iracionalita 3, nakladatelství Věra Nosková 2005, ISBN 80-903320-3-X, s. 95

² www.prozeny.cz/magazin/zdraviazivonistyl/ 11.02.2010

proč kladou takový důraz na autosugesci? Je normální, že některé osoby prohodí pár formulí nad oblastí s potížími, naordinují užívání bylinek a požadují účet? Nebo dokonce provedou chirurgický zákrok holýma rukama, bez sterilizace, umrtvení a bolesti? Některým pacientům se prý doopravdy uleví – většinou díky vsugerování a myšlence „víra tvá tě uzdraví“. A to dává léčitelům poměrně slušnou moc. Snaží se totiž ovládat zástupy svých příznivců pomocí jejich vlastní zbraně – důvěřivosti.

Zákon založený na sugesci léčitele a autosugesci klienta fungoval skvěle a dlouho. Hovoří o tom třeba případy z 80. let minulého století, kdy filipínští léčitelé prováděli léčebné praktiky, nad kterými zůstával rozum stát. Přímo před zraky novinářů docházelo k operacím, jako je třeba vnikání rukou do břicha, odstranění nemocné tkáně během několika vteřin, při níž se pacienti usmívali, a bez problémů odcházeli po svých domů. Toto učení (a umění) bylo prý darem z nebes. Vše klapalo do té doby, než se podvod provalil pod tíhou důkazů. Vyoperované tkáně nebyly tím, čím měly být – vepřové či kuřecí maso, krev taktéž nebyla lidská.

Avšak dochází i k situacím, kdy různí šarlatáni druhým pomáhají. Je to proto, že oplývají silně vyvinutou intuicí, takže diagnostikují problém a snaží se v pacientovi probudit energii a sílu. Někteří to pojmají jako jistý proces, kdy se oslabené energetické zóny nemocného jedince doplňují vlastní energií léčitele. Někdy jako prostředek používají obrázek zvaný „pantakl“ (symbol realizace magického díla – jedná se o pěticípou nebo šestcípou hvězdu, která byla údajně odvozena od Šalamounovy pečeti), přičemž jeho sugestivní působení má být za pomoci léčitele ku pomoci. Ruce s vztáhnou nad obrázek a ... pocítíte-li teplo máte vyhráno (údajně to funguje u poloviny žadatelů o léčení).

Není také bez zajímavosti, že od 01.12.2002 byl ministryní zdravotnictví potvrzen statut Ústředního poradního sboru Ministerstva zdravotnictví pro léčivé rostliny (ÚPSLR)¹. Jedná se o poradní orgán, který řeší úkoly související se zpracováním, distribucí a využitím léčivých rostlin. Mimo to, že ÚPSLR spolupracuje s odbornými profesními organizacemi, vysokoškolskými fakultami, výzkumnými ústavy, distributory, výrobci a dalšími, také se významně podílí na osvětové a vzdělávací činnosti. Hlavním cílem osvětové činnosti je

¹ www.mzcr.cz, 25.11.2009

omezit některé negativní dopady volného prodeje, nekvalifikovaného léčitelství a propagace léčivých rostlin laickou veřejností.

1.3.7. Tarot – výklad z karet

Tarot je soubor karet se symbolickými obrázky. Dvacet dva karet představuje tzv. hlavní trumfy (každá z karet má své jméno) a dále je přítomno čtyřikrát 14 karet (4 barvy). Uspořádání karet v balíčku určuje vzájemné vztahy planet. Existují však i odlišné varianty tarotu.

Lidé využívají této věštecké metody k řešení svých problémů, kdy např. chtějí vědět jak se dál rozhodnout ve svém životě (svatba, rozvod), změna zaměstnání, riskantní obchod v podnikání a dokonce chtějí někteří jedinci přes výklad karet zjistit nevěru partnera. Mnozí lidé navštěvují kartáře pravidelně a to před každým pro ně důležitým rozhodnutím. Někteří lidé si „nechají vyložit karty“ jen pro pobavení a mnozí potom zjistí, že skutečnosti, které uvede kartář/ka/ se opravu dějí. Setkala jsem se se ženou, která právě po takové návštěvě kartářky z legrace a po tom, co se předpověděné události staly, začala tuto kartářku navštěvovat pravidelně. Výklad karet ji ovlivnil natolik, že skoro nebyla schopná sama rozhodnout o zásadních krocích ve svém životě a ve všem spoléhala na výklad karet a radu kartářky. Ti lidé, kteří těmto výkladům věří a jsou jimi ovlivňováni vždy vyhledávají kartářku a bez její rady se odmítají rozhodnout.

V současné době však výklad z karet není vyhrazen jen věštcům a kartářkám. Karty jsou volně dostupné v obchodní síti a existují návody jak tyto používat a vyložit je. Dle mého názoru se v tomto případě jedná jen o zábavnou hru.

1.3.8. Víra

Většina lidí si pod pojmem víra představí náboženství a víru v Boha. Jedná se však o pojem mnohem širší a mnozí filozofové stále hledají odpověď na otázku: „Co je vlastně víra a existuje Bůh?“

Nejde však jen o víru v Boha, ale i o víru ve všechny materiální, spirituální entity a fenomény. Čeština narozdíl od angličtiny nemá pro takovou víru samostatné slovo. V angličtině je pro víru náboženskou používán výraz „faith“, obecný termín pro víru je „belief“.

Víra je dle mého názoru nejrozšířenější oblastí alternativní vědy. Existuje v mnoha podobách a to na celém světě. Lidé jsou vírou ovlivňováni od dětství a to v závislosti na rodině, ve které vyrůstají. Náboženské víry existuje mnoho druhů, k ní potom lze ještě přičíst sektářství, což je také určitý druhem náboženské víry. Každá víra má svá specifika a lidé, kteří jsou jí ovlivněni postupují a jednají právě jménem své víry. V některých případech až fanaticky – např. sebevražední atentáčníci.

V oblasti víry bych se zaměřila jen na náboženství samotné. Náboženství je na celém světě mnoho druhů a někdy se diametrálně od sebe liší, někdy jsou si jednotlivá náboženství podobná. To vše v závislosti na území, mentalitě lidí, tradicích a v neposlední řadě i životních podmínkách. V České republice je registrováno 21 církví a náboženských společností a to:

1. Apoštolská církev
2. Bratrská jednota baptistů
3. Církev adventistů sedmého dne
4. Církev bratrská
5. Církev československá husitská
6. Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů
7. Církev řeckokatolická
8. Církev římskokatolická
9. Českobratrská církev evangelická
10. Evangelická církev augsburského vyznání v České republice
11. Evangelická církev metodistická
12. Federace židovských obcí v České republice
13. Jednota bratrská
14. Křesťanské sbory
15. Luterská evangelická církev a. v. v České republice
16. Náboženská společnost českých unitářů
17. Náboženská společnost Svědkové Jehovovi
18. Novoapoštolská církev v České republice

19. Pravoslavná církev v českých zemích
20. Slezská církev evangelická augsburského vyznání
21. Starokatolická církev v České republice

Jedním z důvodů proč jsou uznávaná náboženství vyjmenovaná a stanovená legislativou státu je i to, že sňatek uzavřený před některým z nich je potom uznán naším právním systémem za právoplatný. Jsou náboženství, která jsou zastoupena ve větším měřítku, než druhá. Mezi nejznámější a s největším počtem věřících patří určitě římsko-katolická církev a církev Československá husitská. Členství nebo náklonnost k některé z církví je zcela na zvážení člověka samého. To jak se myšlenkou a vírou dá ovlivnit, je většinou v rukou představitelů a kněží jednotlivých církví. Někteří z nich mají opravdu dán dar přesvědčit a zmanipulovat. I když manipulaci bych spíše přiřadila k sektám a menším církvím, které u nás nemají velkou členskou základnu.

Možná právě ve chvíli, kdy někteří jedinci zjistili, že ostatní se něčeho, co si nedovedou vysvětlit, bojí, postavili na jejich strachu svoji moc. Dalším zastrašováním v nich posílili víru v něco nadpřirozeného, nebo v někoho, kdo ovládá svět. Takto asi vznikla první náboženství a božstva. Někde je to bůh jediný – křesťanství, někde mnoho bohů – Řecko, ale v každém případě vždy někdo, kdo má moc, sílu a nesmrtelnost.

„Většina lidských představ vychází ze sociálně kulturních norem prostředí, ve kterém žijí. Vyrůstáme ve stínu náboženských dogmat, která přijali za své naši rodiče a učitelé., s určitou mírou apatie se jim přizpůsobujeme a utváříme podle nich své vize skutečnosti, představy božstev a posvátna. Řada lidí je s těmito normami a dogmaty srozuměna a nesnaží se je měnit, ani si neklade otázku, zda jim vyhovují. Co je to v nás, co nás přiměje začít odmítat tyto struktury? Některé důvody jsou však závažnější než jiné.“¹ Dále autorka uvádí, že jedním z důvodů je vztek. Vztek pramení ze strachu. Lidé, kteří byli vychováni k tomu, aby se báli Božího hněvu, začali mít vztek pod tíhou manipulace a hrozby, která na ně byla uvalena. Říkali si, který blázen se nás snaží uchláchnit tím, že když brutální vrah rozstřílí naše dítě ve škole, činí tak z vůle Boží. Začali se ptát, zda je normální, aby kněz matce sedmi dětí žijících v bídě zakazoval antikoncepci. Kládli si otázku, zda je v pořádku, aby mocí menšiny trpělo

¹ Ly de Angelesová, Cesta čarodějky, překlad Skálová, A., DOBRA 2003, ISBN 80-86459-35-7, s. 16

velké množství lidí, aby byli utlačováni, vězněni, sprovázeni ze světa, byť by bylo toto konání čímkoli ospravedlňováno. A ptali se po smyslu genocidy a ničení života na Zemi z důvodu ekonomického růstu či svrchované vládní ideologie, po smyslu válek vedených z náboženských důvodů a po smyslu krutosti diktátorských režimů. Na jedné straně se jim podstrkovalo, že „Bůh je láska“, na druhé straně měla akceptovat, že tentýž Bůh je uvrhá do propasti věčných pekel, aniž by se čímkoli provinili. Pokud toto není důvod ke strachu, pak nevím, co jiného. A co zapříčinilo hněv lidí, je to, že místo odpovědi byli přinuceni být poslušni.

1.4. Shrnutí

Alternativní věda má mnoho příznivců i odpůrců. Někteří jí jsou ovlivňováni po celý život a bezmezně jí věří, jiní hledají jiné vysvětlení pro úkazy alternativní vědy a to na vědecké bázi.

Alternativní věda má mnoho oborů, nichž jsou mnohé notoricky lidem známy (víra, alternativní medicína, čarodějnictví...), jiné jsou známé jen úzkému okruhu lidí. O některých odvětvích alternativní vědy jsem se dozvěděla poprvé, když jsem četla „Slovník esoteriky a pavěd“ J. Heřta (např. Silvova metoda, Missing link,...). Každý z různých druhů ovlivňuje jinou intenzitou a v jiné oblasti. Lidé, kteří některému z oborů alternativní vědy podlehl se chovají a jednají zcela v jejím duchu. Tuto víru také vštěpují svým dětem.

Některé z oborů alternativní vědy jsou staré jako lidstvo samo. V době svého vzniku sice ještě neměly svůj dnešní název, ale podstata a náplň byla stejná, nebo velice podobná, v závislosti na možnostech daného období. K nejstarším bych zařadila víru, léčitelství, čarodějnictví. V prvopočátcích spolu úzce souvisely a postupem doby se začaly vyčleňovat a osamostatňovat. Také začaly vznikat a rozvíjet se další obory a to až do současného počtu 274 zaznamenaných a popsanych oblastí alternativní vědy.

Je možné, že do budoucna budě těchto oborů přibývat v závislosti na schopnostech lidí vytvářet nové záhady a věřit jim. Ve své podstatě vycházejí skoro všechny obory alternativní vědy z historie a nadále se rozvětvují a dělí. Z oboru léčitelství se některé oblasti dostaly i do podvědomí vědců a jsou uznávané jako formy léčení, které provádějí studovaní lékaři v rámci své praxe (akupunktura, homeopatie, bylinky...atd.).

2. Funkce alternativní vědy v lidské společnosti

Alternativní věda od samého počátku pomáhala lidem vysvětlovat nevysvětlitelné, v závislosti na jejich fantazii. V mnoha případech byla něco jako „poslední naděje“ v těžkých chvílích. Po roce 1989 naší republiku zasáhla vlna, která sebou přinesla posílení víry právě v alternativní vědu. Mnozí lidé jí podléhají zcela a tím její funkce je pro ně nezastupitelná. Žijí úplně pod vlivem těchto názorů, postojů a některých případech i mýtů. Jiní lidé se naopak k alternativní vědě obracejí až ve chvíli, kdy nevědí jak dál. V těchto případech plní alternativní věda funkci jakési „poslední naděje“, nějakého „světla v dálí“. Poslední skupinou jsou lidé, kteří v alternativní vědu vůbec nevěří a vše se snaží vysvětlit na vědeckých základech. Jsou to tzv. skeptici. Tito lidé zcela odmítají jakoukoli možnost funkce alternativní vědy ve svém životě. Vše si vysvětlují na základě vědeckých poznatků a nepřipouštějí žádnou možnost mystické představy, nebo nevysvětlitelného tajemna. Pomoc prostřednictvím alternativní vědy pro ně nepřipadá v úvahu vůbec.

Přesto plní alternativní věda funkci, v případě některých lidí, zcela nezastupitelnou. Vyplňuje mezery ve vědeckých poznacích, nebo je zcela zastihuje. Tento případ je zřejmý např. v alternativní medicíně, která je dle mého názoru, hned po víře, lidem ze všech alternativních věd nejbližší a také nejznámější. Vždyť mnozí z lékařů se k této oblasti obracejí a svým pacientům ji doporučují. Jde zejména o homeopatii, akupunkturu, akupresuru apod. Lidé v případě beznaděje, kdy vědecká medicína již není schopna pomoci, se plní víry a naděje obracejí k alternativní medicíně, kterou považují za svoji poslední možnou pomoc. Stejnou nadějí mnozí hledají ve víře, kdy, přestože do té doby nevěřící, se v zoufalé situaci obracejí k Bohu (tuto funkci plní všechny víry, proto nejen k Bohu) a žádají jej o pomoc. A právě toto je dle mého názoru ta nejvíce viditelná funkce kterou alternativní věda plní. A tady také dochází k největšímu vlivu na všechny věkové skupiny.

Ostatní oblasti alternativní vědy jsou sice lidmi přijímány i odmítány (např. horoskopy, věštby, kartáři), ale určitě se na ně lidé neupínají s takovou nadějí (mimo několika výjimek) jako v případě alternativní medicíny a víry. Mnoho z ostatních druhů alternativních věd vysvětlují svým způsobem skutečnosti, které si mnozí nedokážou, nebo nechtějí vysvětlit na základě vědeckých poznatků, nebo nejsou doposud vědecky odůvodněny (kruhy v obilí) . Pro jejich uspokojení je proto důležité jakékoli vysvětlení, které naplní jejich prázdno ve vědění,

nebo touhu po něčem záhadném a nepoznaném a bude současně pro ně akceptovatelné. Lidé nechtějí žít v nevědomosti, proto pokud netrvají na vědeckých základech, je jim jakékoli vysvětlení nejasné situace dobré. Také chtějí něčemu věřit a mít určitou jistotu a pocit bezpečí. Chtějí vědět, že v případě jejich ohrožení, zde bude někdo, nebo něco, k čemu se mohou s důvěrou obrátit. Pokud tuto podmínku jejich očekávání nesplní společnost, ve které žijí a její aparát, obracejí svojí víru v něco mystického a nadpřirozeného, co jim dává právě ten pocit jistoty a bezpečí, který jinde postrádají.

Dle názoru V. Lišky¹ (specializujícího se na alternativní vědu), technokratické a materialistické přístupy vedly k dehumanizaci a k odcizení člověka od vlastní duchovní podstaty.

Lze tedy konstatovat, že alternativní věda plní mimo jiné i funkci důležitou pro člověka v případě poznání vlastní duchovní podstaty a uvědomění své víry. „Zpravidla pak nalézá své osobní, individuální řešení, založené spíše než na poznání na osobním rozhodnutí a na přijetí jistého přístupu a na uznání jistých hodnot. Toto řešení je zřetelně závislé místně a kulturně. Týž člověk bude mít patrně blíže k hinduismu, buddhismu, křesťanství, islámu, agnosticismu apod., podle toho, zda pochází z Indie, Pákistánu, Evropy nebo Ameriky. Už z této kulturní souvislosti je patrné, že toto “poznání“ nemá vědeckou povahu, ale jde spíše o osobní přijetí určitého životního zázemí. Všechny tyto systémy jsou podmíněny místními a historickými tradicemi.“²

2.1 Alternativní věda v publikacích a masmédiích

S alternativní vědou se lze setkat ve většině médií i masmédií a to v jakékoliv podobě. Ať se již jedná o horoskopy uváděné v denících či časopisech až po vážná témata, která řeší vztah vědy a nadpřirozených jevů. Existují periodika, která jsou zaměřena přímo na tyto jevy (např. Phoenix, Regenerace), nebo naopak periodika, které záměrně tyto jevy vyvracejí (např. Zpravodaj hnutí Sisyfos). Dále existují aktuální problémy, které jsou řešeny v denním tisku,

¹ V. Liška, Skrytý svět záhad a tajemství, nakladatelství Fontána 2001, ISBN 80-86179-62-1, s. 6

² J. Heřt, Č. Zlatník, Věda kontra iracionalita 4, J. Jelen, O metodě vědy a jejím poselství, nakladatelství Věra Nosková, Praha 2008, ISBN 80-903320-4-8, s. 12

televizi, nebo se staly náměty pro filmové zpracování. Také na internetu existuje mnoho stránek, které se zabývají alternativními vědami a to z mnoha pohledů. Každý je schopen si zde najít oblast, která ho zajímá. Může také na diskuzích k tématům se s ostatními podělit o svůj názor.

2.1.1. Televize, film

Jevy týkající se alternativní vědy se mimo jiné zabývá i televize, kdy se např. aktuálně řeší v létě vznikající kruhy v obilí, nebo v listopadu 2009 záhada, která se týkala domu ve Strašicích, kde hořely zásuvky, volně pověšený mokrý ručník, nebo prasklo samo o sobě terárium s želvou. Tento dům byl několik týdnů zkoumán a podrobován pozorování a to, jak ze strany vědců, odborníků, tak i ze strany esoteriků. Žádný z výše uvedených zkoumajících však nedošel k jednoznačnému názoru, proč tyto jevy vznikají. Po nějaké době jevy samy ustaly a v domě se opět ustálil normální život. Obyvatelé republiky však byli dennodenně médií informováni o aktuální situaci ve Strašicích a vliv médií v tomto případě nebyl jednostranný. Lidé se sami mohli rozhodnout na jakou „stranu barikády“ se připojí. Zda zvolí vědecké vysvětlení problému, či se spokojí s alternativou nadpřirozena, která dává celé události tajuplný ráz.

S několika variantami řešení (na technické bázi), této výše popsané události, přišel dne 03.11.2009 na internetu Zdeněk Kovář.¹ „Od 27.09.2009 se v domě Mračkových na Rokycansku dějí podivné věci. Je to ale opravdu záhada, kterou nedokáže dnešní technika odhalit? Proběhla již řada měření geodetů, ČEZ a ČTÚ, v domě jsou permanentně od 02.11.2009 nainstalované kamery a jevy, které v domě probíhaly, již ustaly. Pokusím se tedy shrnout fakta a možné varianty.“

Fakta

27.09.2009 vznikl začátek problémů, v mezidobí proběhlo několik věcí jako je rekonstrukce vodovodního potrubí, odpojení vodárny od elektrické sítě, která fungovala na agregát, bagr před domem přestal fungovat, sluneční elektrárna v objektu bývalých kasáren a její testování po instalaci panelů, zvýšená aktivita Slunce, několik elektronických přístrojů vypovědělo

¹ www.zdenekkovar.blog.idnes.cz, 27.02.2010

činnosti, praskání žárovek a skla (vitrína a akvário s želvou v pokoji), tavení obalů CD apod. (pozn. autora:mají doma Mračkovi mikrovlnou troubu?), hoření zásuvek a i po odpojení od elektrické sítě, plamenům podlehla i policejní páska okolo domu (pozn. autora: opravdu?), hořící vlhký ručník, kapesník a obraz, prasklý teploměr na trámu domu (pozn. autora: nemohl prasknout vlivem mrazu?), od 01.11.2009 se v domě již nic neobvyklého neděje a probíhají měření a pozorování, v domě se také natáčí kamerami.

Varianta 1 – technický problém v elektroinstalaci

Dle dostupných informací vše začalo dne 27.09.2009, kdy začaly první problémy s elektroinstalací v domě. Pan Mraček tedy udělal opatření a nechal vyměnit některé části elektroinstalace, které konkrétně jsem se z médií nedozvěděl a vzhledem k tomu, že ČEZ tam nic zvláštního nezjistil, asi bude v pořádku.

Varianta č. 2 – vliv rodiny

Rodina žila v domě tuším 9 let a nebyl zde žádný problém až do konce září, viz výše. Bohužel asi není nikdo kromě rodiny, kdy by na vlastní oči viděl ony úkazy a tak jim nezbyvá než věřit, že si nebudou ve vlastním domě způsobovat tyto problémy. Ale ani to nelze vyloučit.

Varianta 3 – vliv armády

Lokalita se nachází nedaleko vojenských újezdů. Armáda ČR ale prohlásila, že nemají v okolí žádné zařízení, které by podobné problémy mohlo způsobovat. Nabízí se tedy souvislost s probíhajícím jednáním o provozování radaru v Brdech. Nelze tedy vyloučit, že zde mohou probíhat průzkumy US Army, o kterých sice Armáda ČR ví, ale Američané vše konkrétně druhé straně nemusí sdělit. Nemá armáda USA takové zařízení, které v ČR není běžné a nepoužila ho v posledním měsíci a půl v okolí Rokycan a Brd? Na to, jak jsou Strašice malé jsou velmi dobře pokryté Digital Globe a ostatními satelity. Jistě i vojenskými, takže satelitní snímky okolí domu jsou dispozici, pokud by byla vůle problém řešit. Důvod poměrně detailního zpracování okolí je prostý, vojenský újezd a potencionální umístění radaru v Brdech. Jistě se o tuto lokalitu zajímá i Rusko.

Varianta 4 – vliv sluneční elektrárny

Ve Strašicích byly v říjnu instalovány poměrně velké sluneční panely pro novou sluneční elektrárnu. Zatím není v provozu a v areálu bývalých kasáren probíhá výzkum AWS.

Varianta 5 – ostatní místní vlivy

Železité podloží, jílovitá půda, původní zrušené vedení, které lze dohledat na katastrální mapě a vede pod domem Mračkových. V 16. století celá vesnice vyhořela. Ve Strašicích se odjakživa zpracovávala železná ruda. Ovce za plotem Mračkových. Vodárna a její staré

vedení, které se nyní rekonstruuje, jakmile došlo k úpravám na starém vedení, objevily se problémy v okolních domech, ale ne tak zásadní, jako v případě domu Mračkových. Vypadávání jističe: jakmile přešel pan Mraček z vedlejšího domu příbuzných ke svému jističi. Domy jsou vzdálené 30 m. Zde se nabízí otázka: jak rychle pan Mraček šel, co držel v ruce, nedotkl se šroubovákem uzemněného plotu, než vypadl jistič?

Varianta 6 – nadpřirozené jevy

Vyloučit nelze nic a tak ani nadpřirozené jevy. Ovšem těch nevysvětlitelných je tak málo, že autor osobně pochybuje, že v domě řádí poltergeist nebo něco podobného. Možná by byl ochoten připustit kulový blesk.

Média informují nejen o aktuálních jevech, ale samy vytvářejí pořady, které se těmito jevy zabývají a řeší je. Jde zejména o filmovou tvorbu a televizní pořady. Lidé v současné době stále více času tráví právě před televizí a výběr kanálů je také daleko širší, než tomu bylo v minulé době. Proto se také jednotlivé televizní stanice předhánějí v možnosti výběru pořadů a právě ty, kde jsou nějaké záhady mají určitě větší sledovanost, než dokumentární pořady postavené na vědecké bázi.

Televize např. vysílala sérii pořadů o lidech, kteří se s nadpřirozenými jevy setkali a jsou jimi ovlivněni i do budoucna. A to i v případě, že jim dříve nevěřili a byli vůči nim skeptičtí. Jejich osobní zkušenost je mnohdy přesvědčivá natolik, že další život je již ovlivněn tímto zážitkem. Několik dílů tohoto seriálu jsem viděla. Jedná se o seriál britské televize a ve většině případů byly popisovány situace se zjevením „duchů“, kteří pomohli před pohromou nebo neštěstím. Ti, kteří něco podobného zažili do dneška věří tomu, že je jejich např. dávno zemřelá babička varovala před požárem v domě, nebo před cestou letadlem, které se po té zřítilo. Tento seriál se jmenoval „Věřte, nevěřte“ a vždy bylo odvysíláno několik příběhů a diváci sami měli určit, které se opravdu staly. Tím byli vtaženi do děje a byli nuceni se nad jednotlivými úkazy zamyslet.

Také film nezůstává v této oblasti pozadu. Jsou zfilmovány všechny možné náměty, které se dotýkají alternativní vědy a to pro diváka dětského i dospělého. Pro děti je to zejména v poslední době populární filmové zpracování knihy o kouzelnickém učni Harry Potterovi. Tato série knih i filmů získala velikou oblibu u dětských i dospělých diváků a mnohé děti

jsou filmem ovlivněny natolik, že se snaží svého oblíbeného hrdinu napodobovat a to jak ve stylu oblékání (vč. brýlí a čepice), tak i pokusy o kouzla. Na internetovém portálu Wikipedia¹ je příběh o kouzelnickém učni představen těmito slovy: „Úvodní díly řady knih o Harry Potterovi jsou určeny mladším dětem, autorčiným záměrem ale je, aby souběžně s hlavní postavou stárli i čtenáři. Sice se nakonec nepodařilo vydávat každý rok další knihu, nicméně platí, že pozdější díly jsou určeny mnohem staršímu obecnstvu. To se odráží i ve skutečnost, že kromě „dětských“ verzí knih jsou vydávány i edice pro dospělé čtenáře (lišící se hlavně obálkou). Nápad na příběh o kouzelnickém učni dostala Rowlingová během cesty vlakem z Manchesteru do Londýna. Jejím oblíbeným místem pro psaní se během tvorby prvního dílu stala jedna z edinburských kaváren. Prodeje knih udělaly z Rowlingové dolarovou miliardářku a 1062 nejbohatší osobu na světě. Každá kniha popisuje jeden rok v životě Harryho Pottera, počínaje začátkem školních prázdnin a konče závěrem školního roku. V prvním díle je Harrymu a jeho spolužákům 11 let, v šestém se na konci blíží k 17. narozeninám. Do pátého dílu měly jednotlivé knihy vzrůstající délku, ale šestý tuto tendenci narušil. Děj se časem komplikuje (včetně politických zápletek), zvyšuje se počet postav a také přibývá temnějších momentů.“

Já osobně si ze svého dětství pamatuji film „Nekonečný příběh“ o létajícím psu Falkovi a mystické královně, která měla kouzlo na záchranu světa. Byl to také film ze světa kouzel a pohádkové fantazie.

Pro dospělé také existuje celá řada filmů, kde se prvky některé z oblastí alternativní vědy vyskytují. Náměty těchto filmů jsou z různých oblastí a to jak scifi, vědecko-fantastické, horory, katastrofické atd. Těchto filmů je nepřehledná řada a každý z diváků si zde může najít své oblíbené téma. Náměty jsou zpracovány takovou formou, aby diváka nejen pobavily, ale donutily ho se nad daným tématem zamyslet.

Lidé jsou ovlivňováni médii a to v podstatě na každém kroku, ať již doma, ve škole, na ulici nebo v zaměstnání. Obzvlášť mladí lidé mají díky médiím, sdělovací technice a internetu v dnešní době daleko větší možnosti a rozhled. To je ale také na druhou stranu pouto, které je svazuje. Sledují jak televizi, tak internet daleko častěji, než tomu bylo dříve.

¹ www.cs.wikipedia.org, 01.03.2010

Také se objevuje právě většinou u mladých lidí na tomto fenoménu závislost, což dřívější generace nepoznaly.

2.1.2. Tisk

Mnoho periodik se zaměřuje na děti a mládež a dokáží tak ovlivnit její vnímání a pohled na danou záležitost. Jsou v nich články, které se týkají mnohých problémů z různých sfér a oblastí života. U periodik určeným pro děti a mládež není jednoznačné zaměření na problematiku alternativní vědy, záhadných jevů nebo skeptických pohledů na ně. Jedná se o noviny a časopisy, ve kterých se jednou za čas objeví článek řešící a zabývající se touto oblastí. Jedním z časopisů pro mládež, který je vysoce hodnocen a jsou v něm kromě zajímavých příloh i nejrůznější příběhy a články, je časopis ABC. Dle popisu čtrnáctideníku¹ se jedná o časopis, jehož hlavním zaměřením je především nenásilné vzdělání mládeže a rozšíření jejich obzorů a dovedností. Já osobně jsem tento časopis přiřadila k těm, které patří do solidních periodik. Do této skupiny bych v rámci tisku pro děti přiřadila ještě časopis Balónek, (který prezentuje názory dětí školního věku na různá témata), Kroky, Míša, Zábavník apod. Většina dětských periodik má také elektronickou podobu.

Dospělí jsou již v mnohem větší míře ovlivňováni tiskem, kterého je velké množství různých titulů. Je pouze na jednotlivci, které z periodik upřednostní. Denní tisk je ve většině případů záležitostí aktuálních problémů ze všech možných oblastí – politické, ekonomické, kulturní, společenské. Existují časopisy zaměřené přímo na řešení záhad, divů, nevysvětlitelných jevů nebo věštění. Existuje ale i ostatní literatura, která se těmito problémy zabývá a to ve všech možných podobách. Jedná se buď o literaturu, která postavení alternativní vědy posiluje, nebo naopak o takovou, která ji vyvrací. K prvnímu bych jako příklad zařadila časopis Regenerace, který má v podtitulu „časopis, který překračuje současné hranice poznání“ a časopis Enigma. Jedná se o měsíčník, který soustřeďuje svoji pozornost na vše tajemné. Mapuje rozmanité teorie a vyjasňuje praktiky tajných společenství. Nabízí rozdílné hypotézy týkající se záhadných událostí a tragédií. Zkoumá paranormální jevy a nevyhýbá se žádnému mystériu.

¹ www.denniky.net/ABC.cz, 03.01.2010

Na opačnou stranu bych postavila Sborník Věda kontra iracionalita, který je vydáván členy Českého klubu skeptiků SISYFOS. Sborník ovšem není vydáván pravidelně. Do současné doby vyšly 4 díly sborníku. Toto sdružení také nepravidelně vydává Zpravodaj, který obsahuje články, jež se snaží racionálně vysvětlit mnohé z jevů a mýtů týkajících se alternativní vědy.

Mezi těmito dvěma, dle mého názoru, hraničními příklady existuje nepřeborná řada tisku, časopisů, periodik a literatury. Zde opravdu záleží individuálně na každém jednotlivci co si vybere a do jaké míry je schopen uvěřit tomu, co je psáno. Každý neobyčejný jev je popisován různě a jsou mu zadávány různé příčiny.

Knihy a literatura týkající se alternativní vědy existují snad ve všech žánrech. Záhady a taje řeší jak sci-fi, vědeckofantastické, dobrodružné, tak i detektivní romány. Mimo této zábavné literatury, vychází i knihy odborné, které např. popisují tajemství výkladu z karet, hádání z ruky nebo zasvěcují do tajů numerologie. Mnoho spisovatelů se zabývá psaním románů a knih právě z jednotlivých oblastí alternativní vědy a nich rozvíjejí fantastické teorie a možnosti, mnohdy až jdoucích za hranice lidského chápání.

„ V příslušných odděleních velkých knihkupectví je titulů literatury tohoto druhu na stovky. A dobře se prodávají. Jako příklad vybereme ze seznamu knih vydaných nakladatelstvím Eko-konzult (povšimněte si i matoucího názvu)“ UFO-kontakty, Jak mohu působit na dálku, Záhady kolem nás I, II, III, Tajemství šamanismu, Bioenergetický vampýrismus, Ovládání podvědomí – metoda alfa klíče, Tajemství dračích sil, Astrální putování, Jasnovidka Vang – receptář, Umění věštit, Ze života duchů 1,2, Minulé a budoucí životy, Amulety, drahokamy a talismany, Pyramidy bez záhad, Tajemství reinkarnace, Kapesní numerologie atd. atd. Do kategorie této protivědecké literatury patří, jak vidno, např. i léčení kameny. Jako příklad uvedeme z knihy J. P. Krepetára „Skrytá moc drahých kamenů“ pár položek. Z rozsáhlého rejstříku vybereme několik příkladů třeba z počátku dlouhého seznamu kamenů, pomáhajících při různých zdravotních problémech: Absces: mookait, dioptas, černý korál, halit. Akné: cymofán, radochrozit, sfalerit. Alergie: akvamarín, obsidián, fuchsit. Anémie: rubín, ..., kuprit. Angína: smaragd, dioptas, jantar, baryt... atd., až po Žlučnickové potíže: smaragd, magnetit. Jak asi zmíněné kameny léčí, třeba jak rubín vyléčí anémii či jak smaragd zažene angínu, to věda opravdu neví. Že uvedené kameny skutečně při příslušných chorobách vůbec pomáhají, to se nikdo nenamáhá dokazovat, ani statisticky ne. O

mechanismu působení není také řeč. Zpravidla jde o jakési „vibrace“, „vlnění“, či specifickou „energii“.¹

Do samostatné skupiny patří horoskopy, které jsou součástí skoro všech denníků a zábavných časopisů. Stejně tak je najdeme na internetu a to ve všech podobách (denní, týdenní, roční, pracovní ...)

2.2. Rodina a výchovné prostředí

Dle B. Krauze² prostředí spontánně ovlivňující utváření osobnosti může působit zásadně pozitivně nebo negativně. V druhém případě se např. takto působící rodinné prostředí dostává do rozporu s výchovnými snahami školy. Výsledný stav, celkový charakter dané osobnosti, je pak třeba vidět v plné složitosti tohoto procesu socializace. Vlivy prostředí mohou:

- jednání člověka věcně podpořit, nebo být překážkou
- jednání přímo formovat
- mít signální funkci

Rodina a výchovné prostředí, které je zasaženo jakoukoli formou alternativní vědy i nadále ovlivňuje své další členy. Většinou, čím je dítě mladší, tím snadněji se dá ovlivnit a zmanipulovat. U dospělého jedince je zase manipulace snazší tím, čím méně je mentálně vyvinutý.

Člověk je v určitém výchovném prostředí od svého ranného dětství (resp. od svého narození). V ideálním případě je to v první fázi rodina, která má největší vliv na výchovu. V případě, že se jedná o rodinu, která je např. silně nábožensky založená, je dítě odmala v duchu tohoto náboženství vychováváno, zúčastňuje se např. bohoslužeb, obřadů a jsou mu vštěpovány zásady v souladu s tímto náboženstvím nebo vírou.

¹ Jelen, J., O metodě vědy a jejím poselství, Heřt, J., Zlatník, Č., sborník přednášek Českého klubu skeptiků Sysifos, Věda kontra iracionalita 4, Nakladatelství Věra Nosková, Praha 2008, ISBN 80-903320-4-8, s. 13

² Krauz, B., Člověk, prostředí, výchova, nakl. PADIO, 2002, IBN 80-7315-004-2

Dle Z. Bakošové¹ je ohrožující prostředí pro zdravý vývoj osobnosti i takové, ve kterém rodiče jsou příslušníky nějaké sekty. Jejich názory hraničí někdy až s fanatismem. Svým osobním přesvědčením, dodržováním zvláštních praktik, negativně zasahují do života dítěte. Dítě je tak konfrontováno s pověrami, předsudky a rituály, které nedokáže vysvětlit. Rodiče též často ovlivňují jeho zdravou výživu a životosprávu. Setkávání se rodičů se společenstvím lidí stejného smýšlení znamená separování dítěte od reálného sociálního prostředí. Potom se ve škole nebo ve skupině vrstevníků cítí izolované, je z něho outsider a nebo se stává obětí šikanování.

V současné době žije několik rodin tzv. alternativním způsobem života. To znamená v souladu s přírodou (obdělávají pole, pěstují zeleninu a ovoce, chovají domácí zvířata, vše pro svoji potřebu). Žijí odděleni od ostatních a většinu svých potřeb si snaží zajistit svépomocí. V tomto prostředí také vychovávají své děti. Snaží se je izolovat od ostatního světa a to až do té míry, že je neposílají do školy a zajišťují samy jejich vzdělávání. Do školy potom děti chodí v pravidelných intervalech na přezkoušení z probrané látky.

Dle mého názoru lidé, kteří se k takovému způsobu života uchýlí takto učiní buď z přesvědčení, následují životního partnera, nebo sami utíkají před něčím z civilizovaného světa. Děti, které jsou takto vychovávány mají potom naopak problém se zařadit zpět do společnosti – pokud o to vůbec stojí. Mnozí proto volí stejný alternativní způsob života jako jejich rodiče, nebo v některých případech končí na okraji společnosti jako bezdomovci. K tomu způsobu života se také váže využívání alternativního způsobu medicíny a nedůvěra k lékařům (většinou ženy při porodu odmítají pomoc lékařů a rodí doma).

2.3. Alternativní školy

Vedle tradičního školství existují i různé alternativní systémy. Alternativní školy jsou někdy nazývány školy hrou, protože mají jinou metodu a organizaci výuky. Obvykle se skutečně snaží o přiblížení učiva formou hry.

¹ Bakošová, Z., Sociálna pedagogika ako životná pomoc, nakladateľství public promotion, s.r.o. 2008, ISBN 978-80-969944-0-3, s. 120

U nás existuje několik typů alternativ, které mají některé společné znaky - nedusit přirozenou touhu po vzdělání, přátelský vztah mezi učitelem a dítětem, spolupráce školy s rodiči dětí, co nejaktivnější zapojení dítěte ve výuce

Existuje mnoho typů alternativních škol, které je možné rozdělit na tři hlavní skupiny:

1. klasické reformní školy
2. církevní školy
3. moderní alternativní školy

Alespoň s některými typy alternativních škola bych chtěla jen krátce seznámit:

- Waldorfská škola – je organizována jako škola svobodná, jež má podporovat individuální nadání a tvořivý duchovní život. Cílem je být školou současnosti a přitom vychovávat pro budoucnost. Vyučovací předměty se rozdělují na tzv. hlavní a vedlejší. Děti nedostávají známky, ale slovní hodnocení. Existuje úzká spolupráce s rodiči.
- školy Montessori – výchovná práce je založena na principu pedocentrismu a spontánního rozvíjení se dítěte. Při práci i volné hře jsou i malé děti schopné soustředit se mimořádně silně a dlouho svou pozornost na určitou činnost. Individuální pokroky jsou zaznamenávány do speciální osobní knihy. Cílem je normální svobodný přirozený vývoj dítěte.
- Jenské školy – používají se zde obecné prostředky učení – rozhovor, hra, práce, slavnost. Škola má mít charakter „školního domova“, školní třída zase „školního obytného pokoje“. Cílem je vytvořit pedagogickou atmosféru, vytvořit nové vztahy spolupráce a spolužití mezi žáky a učitelem, i žáky navzájem.
- Freinetovské školy – úkolem učitele je vytvořit podnětné vyučovací prostředí, materiál i techniky výuky. Praktická práce nesmí být oddělována od práce duševní. Nemají pevně stanovený učební plán. Sestavuje se společný týdenní pracovní plán a individuální plány činnosti. Děti se mohou svobodně kriticky vyjadřovat ke všem jevům ve třídě.

V současné době se také rozvíjejí tzv. moderní alternativní školy, k nimž patří - školy s otevřeným vyučováním, školy s volnou architekturou, školy bez ročníků, cestující školy

Rodiče uvažující o umístění svého dítěte do jedné z alternativních škol, by měli v každém případě dříve než takto učiní se osobně seznámit s podmínkami výuky ve vybrané škole. Také

osobní návštěvu školy bych viděla jako dobrou investici před rozhodnutím, které může dítěti změnit život.

2.4. Shrnutí

V lidské společnosti se alternativní věda objevuje ve všech oblastech a to vždy alespoň některá z jejích podob. Funguje jako celoživotní víra a postoj, možnost poslední naděje (záchrany), nebo něco co je popírané a zatracované.

Setkáváme se s ní v televizi, tisku, literatuře, filmu i na internetu. Je zaměřená na jednotlivé věkové nebo společenské skupiny a podává jim svoji vlastní verzi vysvětlení problému nebo možnosti pomoci. Je zpracována do námětů knih, filmových scénářů, ale např. i do počítačových her. Tím ovlivňuje všechny věkové kategorie lidí.

Víra v některou z oblastí alternativní vědy může být také podporována výchovou, nebo prostředím v němž člověk žije. Dítě nebo jedince, který je v tíživé životní situaci ev. mentálně méně zdatný, lze některou z forem alternativní vědy zcela zmanipulovat a získat jej tak pro účel, který manipulátor sleduje. Tuto skutečnost lze vyzorovat u některých sekt (ale i náboženství), kde její členové jsou představitelům zcela oddáni a v mnoha případech jsou ochotni věnovat sektě (jejímu vůdci) veškerý majetek, někdy dokonce pro „dobro věci“ obětovat vlastní život.

Alternativní školy zase dávají dítěti určitou volnost projevu a jsou zaměřeny na jeho individuální schopnosti. Dítě se tak rozvíjí zcela přirozeně bez omezení, které v některých případech vytváří základní škola. Je ovšem otázkou, jak děti, které absolvovali školu alternativní se potom dokáží projevit např. na středních nebo vysokých školách, kde jsou na ně většinou kladeny požadavky, které navazují za základní školství.

Od působení alternativní vědy se v civilizovaném světě nelze oprostit. Její vliv může mít na člověka pozitivní i negativní dopad. Je na každém jedinci, zda se dokáže tomuto vlivu postavit tak, aby výsledek byl pro něho povzbuzující a sám mu nepodleh natolik, aby ztratil rozumný a racionální pohled na svět.

3. Sisyfos

Skupina tzv. skeptiků založila na jaře roku 1995 tzv. hnutí SISYFOS, které se zabývá všemi druhy alternativní vědy a snaží se její mystické pojetí postavit na vědecký základ. Popisuje také jednotlivé obory alternativní vědy a snaží se u jejich vysvětlování vycházet z logického pohledu a vědeckého základu.

Sisyfos byl korintský král, který přelstil smrt a dožil se vysokého věku. Za to ho potrestal po smrti v podzemí Zeus tím, že musel vylít do kopce velký balvan, která se mu nahoře vždy vysmekl, svalil se dolů a Sisyfos musel začít znovu. Odtud sisyfovská práce značí práci marnou, zbytečnou, nedařící se.

„Český skeptický klub SISYFOS vznikl z podnětu několika racionálně myslících lidí, kteří byli znepokojeni šířením mylných, sporných, pavědeckých a iracionálních názorů téměř ve všech sférách naší společnosti. Jeho vznik nebyl překvapivý, vznikl zcela zákonitě jako reakce na dnešní společenskou situaci, podobně jako jinde ve světě. Šíření iracionality, mystiky, odmítání vědeckého přístupu, technické civilizace a víra v duchovno charakterizuje moderní společnost snad všude na světě. Už před 40 lety vznikla první skeptická společnost CSICOP v USA z iniciativy desítek vědců a filozofů, mezi nimi i několika nositelů Nobelových cen. Dnes je členem tohoto sdružení více než 50.000 osob. Významný je i jejich celosvětově rozšířený časopis *Skeptical Inquirer* a nakladatelství *Prométheus Books*, vydávající stovky vědeckých, vědecko-popularizačních a skeptických publikací. Silné skeptické organizace vznikly nejen téměř ve všech evropských zemích, ale i v Austrálii, východní Asii včetně Číny a Japonska a jinde.

Dnes má SISYFOS, který je členem CSIOPu a také evropské skeptické společnosti ECSO, 400 členů. Jeho hlavním cílem je šířit a obhajovat poznatky současné vědy, podporovat kritické, racionální myšlení, vychovávat k pochopení vědecké metody, ale také analyzovat pseudovědecké názory a sporné metody a vystupovat proti jejich propagaci ve společnosti. Snaží se také o řádné informování společnosti o mylných názorech nebo podvodných výrobcích a chce tak občany chránit před neúčinnými nebo nebezpečnými metodami

alternativní medicíny a před finančními ztrátami, spojenými s nákupem nefunkčních přístrojů“.¹

Dle prof. J. Heřta ¹ se některé okultní, paranormální názory a postupy v naší republice zdárně rozvíjely už v dobách komunismu. Má na mysli především psychotroniku a postoje protidarwinistické v biologii. V plné míře nás ale zasáhla tato vlna skutečně až v roce 1989. Tento jev je nutno vidět v souvislosti s celosvětovým vývojem. Vlna zájmu o duchovno, iracionalitu a mystiku se ve světě zdvihla už v polovině 20. století v souvislosti se vznikem hnutí New Age a později ve filozofické oblasti se zrodem postmodernismu. Několik příčinných faktorů tohoto vývoje jsou přetrvávání původního magického myšlení, nesrozumitelnost moderní vědy, domnělá i skutečná rizika technické civilizace, politický liberalismus, silný vliv médií a jejich teorie vyváženosti, vědecká nevzdělanost novinářů, malá aktivita vědců v šíření vědeckých poznatků a naopak agresivní propagace ze strany propagátorů pavěd. V medicíně se navíc uplatňuje dnešní healthismus, touha po co nejdelším životě a absolutním zdraví, nadsazené sliby medicíny, existence nevléčitelných chorob, konečnost lidského života, podvodné nabídky léčitelů, korumpovanost některých lékařů, alibistický přístup čelných lékařských organizací apod. A vzestup po r. 1989 lze snadno vysvětlit novostí, módností dosud neznámých nebo nepovolených metod, reakcí na předchozí materialismus apod. Jde o jev multifaktoriální, nejde však o vývoj nezvratný, ale jen o jednu z mnoha dočasných vln zájmu o iracionalitu, kterými prošlo lidstvo ve své historii.

Jedná se jen o krátký přehled jedné z mnoha skupin tzv. skeptiků a o názor na alternativní vědu jednoho z jejích předních představitelů.

Dle mého názoru je tato skupina až moc skeptická. Nepřipouští ani kousek tajemna, který by mohl alternativní vědy provázet. Vše buď vysvětlují vědeckým přístupem, nebo považují za výmysl, či trik ze strany lidí, kteří v tyto skutečnosti věří. Dokonce nechtějí ani přiznat, že na poli medicíny by některé z forem alternativní léčby mohli mít úspěch. Pokud se přece jenom pacientovi uleví, tak je to dle skeptiků jen díky tomu, že má pacient pevnou víru ve své uzdravení. Postoj těchto lidí (skeptiků) by mohl přece jenom v některých ohledech získat na kladnějším přístupu k průkopníkům a provozovatelům alternativních věd. Určité zkušenosti, a

¹ www.apatykar.info/tisk-218, 19.01.2010

to nelze popřít, jsou s alternativní vědou i pozitivní. Bylo by možná na místě najít kompromis mezi maximálním přijímáním a maximálním odmítáním alternativní vědy. Možná, že i určité záhady a tajemství k životu patří a není na místě je striktně odmítat, naopak je třeba najít takovou cestu, která by vedla ke spokojenosti všech.

..

Empirická část

„Přiblížit se pravdě není lehké. Existuje jen jedna cesta, totiž cesta omylů. Jen z omylů se můžeme učit – ale učit se může pouze ten, kdo je ochoten i omyly těch druhých chápat jako kroky na cestě poznání pravdy a kdo hledá vlastní omyly, aby je rozpoznal a osvobodil se od nich.

Nikoli tedy poznání pravdy, nýbrž rozpoznání omylů jako falešných domněnek o světě kolem nás je jediný racionálně zdůvodnitelný prostředek jak každodenního, tak i vědeckého poznávání.“

(K.R.Popper)¹

4. Výzkum

Alternativní vědy jsou skupina metod a oblastí, které v případě zneužití mohou působit jako patologický jev, který má negativní dopad nejen na jedince, ale i na rodinu, která tak může přestat plnit své funkce. V případě kladného využití však mohou působit naopak jako posilující prvek v rodině i v životě jednotlivce.

Cíl výzkumu spočívá ve zjištění názorů dětí, mládeže a dospělých na alternativní vědy a dále na zjištění jejího vlivu na jednotlivé skupiny. Jde o získání informací, do jaké míry jsou s uvedenou problematikou seznámeni, zda mají přehled o tom, jaké mohou být oblasti alternativní vědy, jestli jsou ochotni a schopni jí sami věřit a svěřit se do její péče. Pro svůj výzkum jsem vybrala všechny věkové skupiny, neboť v různé míře bývají ve svých rodinách nebo okolí svědky tohoto jevu, třebaže si to mnohdy ani neuvědomují. Výběr byl zcela náhodný, žádný z respondentů se mnou daný dotazník nekontaktoval.

¹ Karl Raimund Popper (1902-1994) – filozof rakouského původu. Od roku 1945 žil v Londýně. Byl významným představitelem moderního liberalismu, teorie vědy a filozofie. Jeho vědecká činnost je zastoupená i na poli logiky, fyziky, biologie, sociologie a politikologie. Je považován za zakladatele kritického racionalismu.

4.1 Charakteristika výzkumného souboru

Statistický soubor tvořilo celkem 31 žáků druhého stupně základní školy ve věku 10-15 let, z toho bylo 18 ženského a 13 mužského pohlaví. Dále 30 studentů střední školy ve věku 15-19 let, z toho bylo 17 ženského a 13 mužského pohlaví a 30 náhodně vybraných jednotlivců starších 19 let z nichž bylo 20 ženského a 10 mužského pohlaví.

Tabulka č. 1 Složení výzkumného souboru z hlediska pohlaví a věku

	ženy	muži	celkem
Základní škola Nádražní 5, Vyškov (10-15)	18	13	31
Střední integrovaná škola Slavkov u Brna (15-19)	17	13	30
Náhodný výběr (19 a více)	20	10	30
celkem	55	36	91
%	60	40	100%

Při výzkumu jsem postupovala v těchto následujících krocích:

- vymezení vhodného vzorku
- vypracování dotazníku
- předání dotazníků k vyplnění
- sebrání vyplněných dotazníků
- zpracování dat
- použití získaných výsledků do diplomové práce

Výzkum byl realizován v období měsíce října 2009. Připravené dotazníky jsem předala, po ústní dohodě, ředitelům obou škol. Ředitelé tyto dotazníky dále předali vyučujícím. Žáci základní a studenti střední školy byli kontaktováni v učebnách svých škol v rámci jejich řádné

výuky. Vyučující jim dotazníky rozdali a posléze je vyplněné od nich vybrali zpět. Problémy jsem s předáním a žádostí o vyplnění dotazníků neměla. Na obou školách jsem se setkala se vstřícným postojem a ochotou. Poslední skupinou jsou lidé ve věku od 19 let, kde jsem požádala o vyplnění dotazníků náhodným výběrem a to v rámci svého zaměstnání, rodiny a okolí bydliště. U větší ochoty jsem se setkala spíše u žen, muži se k vyplňování dotazníku stavěli odmítavě a když zjistili o jaké téma se jedná, tak ve většině případů odmítli s tím, že neví co by tam napsali, že je to pro „ženský“.

4.2 Metoda a organizace výzkumu

Pro moji práci se stala zdrojem nejen literatura, ale také teoretické poznatky, které byly k otázce vlivu alternativní vědy shromážděny. Podklady jsem získala v Knihovně Karla Dvořáčka ve Vyškově, v Mahelově knihovně v Brně, ve skriptech IMS Brno, koupí některých publikací, výpůjčkou od přátel a v neposlední řadě na internetu.

Výzkum je kvantitativní, metoda, kterou jsem zvolila pro získávání dat do svého výzkumu je metoda dotazníku. Dotazník jsem sama vytvořila na základě zadaného tématu a využití obsahové analýzy po studiu literatury, odborných časopisů, novin a internetu. Po té jsem provedla předběžné zpracování dotazníku a následně jsem jej upravila do konečné podoby.

Dotazník byl respondentům administrován v rozsahu 19 otázek (viz. příloha č. 1). V dotazníku jsou použity uzavřené otázky, kdy respondenti označovali u každé otázky pouze jednu odpověď a otázky otevřené, ve kterých měli vyjádřit svůj názor nebo zkušenost.

V úvodní části dotazníku je obsažen požadavek na uvedení data, pohlaví, věku, rodinného prostředí a zájmů. Otázky č. 7 – 19 se již týkají konkrétních znalostí a zkušeností respondenta se zadanou problematikou.

Výzkumu se zúčastnilo celkem 109 respondentů. Po zpracování vyplněných dotazníků bylo vyhodnoceno k dalšímu statistickému zpracování 91 dotazníků. Ve zbývajících nebyly vyplněny všechny odpovědi, nebo tyto byly nečitelné, takže nebylo možné rozeznat názor respondenta na daný problém v otázce. Tyto dotazníky byly z výzkumu vyřazeny.

4.3. Cíl výzkumu

Cílem mé diplomové práce bylo zjistit vliv alternativní vědy na děti, mládež a širší veřejnost. Zaměřila jsem se také na zkušenosti s nejvíce známými druhy alternativní vědy, jako je léčitelství a věšectví (kartářství). Na závěr bych chtěl posoudit, zda alternativní vědy mohou natolik ovlivňovat jednání lidí, aby jim zcela podléhali a řídili se pouze jimi bez ohledu na skutečnou vědu, či racionální uvažování, nebo ji berou jako určitý druh zábavy a pobavení. S ohledem na cíle mého výzkumu jsem stanovila tyto hypotézy.

Hypotézy

1. Lidé ve všech věkových skupinách mají povědomí o alespoň některé z alternativních věd.

Podhypotéza 1a):

S některou z alternativních věd se setkalo osobně více než tři čtvrtiny dotazovaných.

Podhypotéza 1b)

Ve většině případů se alternativní vědou lidé aktivně nezabývají.

2. Lidé by vyhledali v případě problémů pomoc u některé z alternativních věd :

- děti a mládež třetina
- dospělí méně než čtvrtina

Podhypotéza 2a)

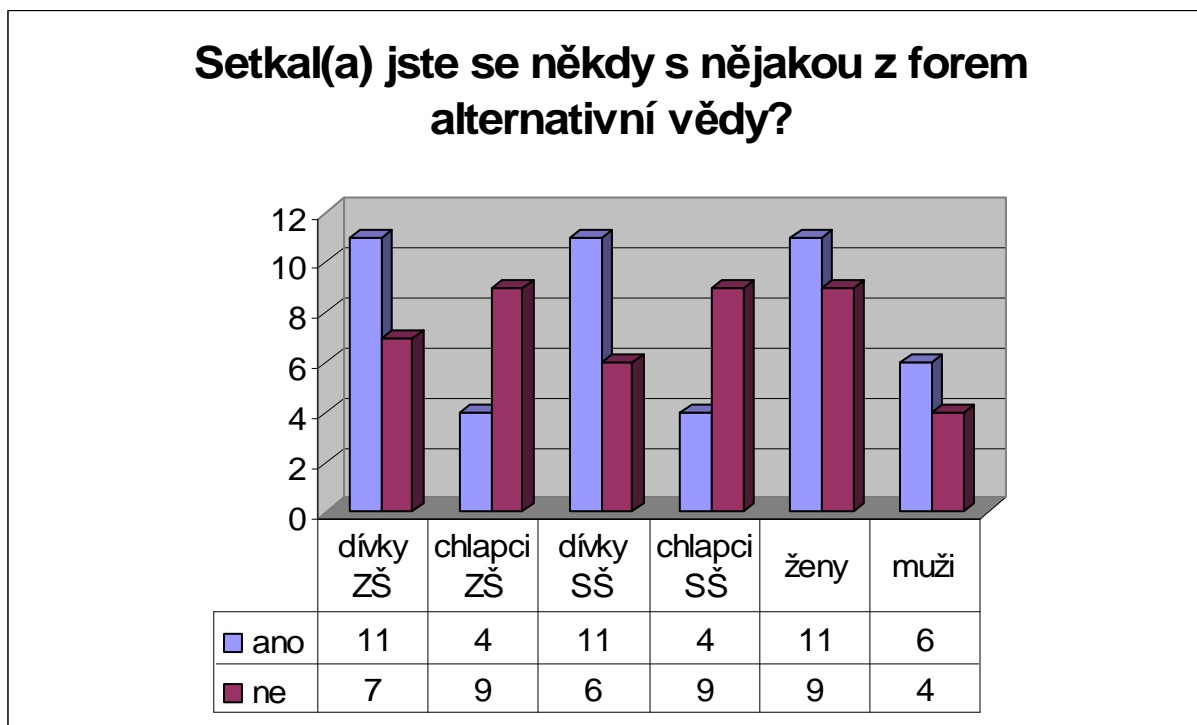
V sílu a pravdivost alternativní vědy věří více ženy než muži

Podhypotéza 2b)

Lidé se řídí pokyny dle alternativních věd a podřizují jim svůj život jen ve výjimečných případech.

4.4. Výsledky výzkumu

Graf č. 1

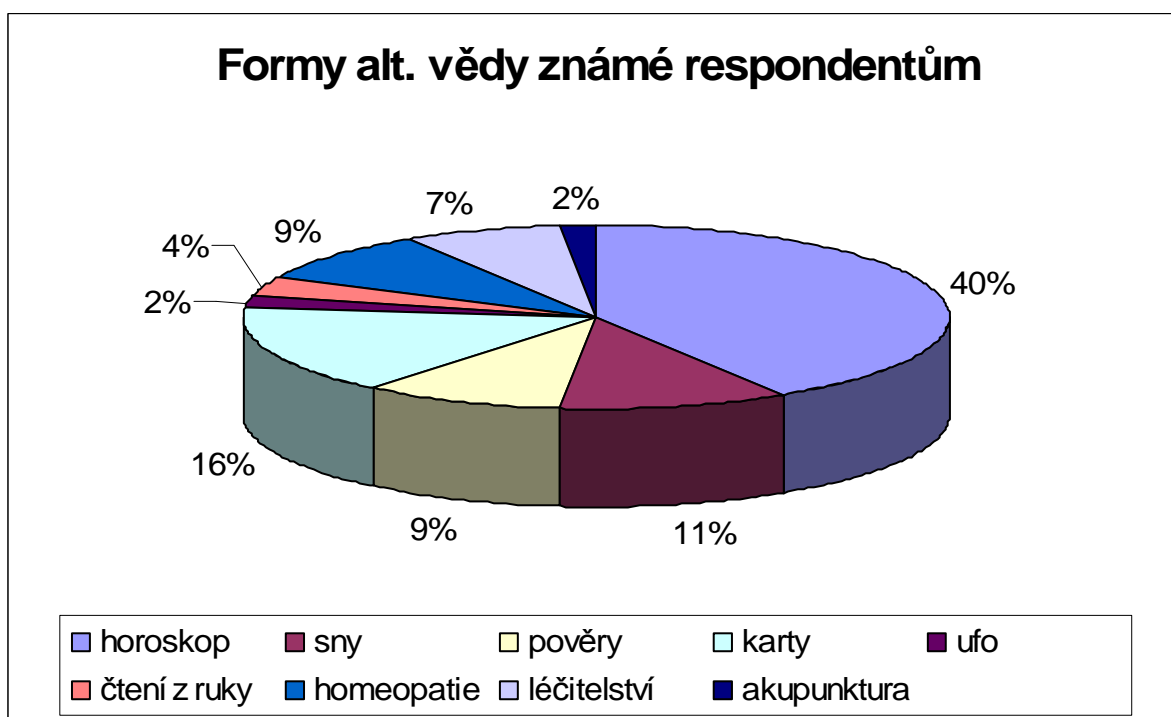

Z výsledků výzkumu vyplynul závěr, že dívky a ženy mají větší přehled o existenci alternativní vědy a jejích jednotlivých oblastech. Z celkového počtu 91 respondentů 47 uvedlo, že se již z nějakou z forem alternativní vědy setkalo. 44 jich uvedlo že nikoli. Z výše uvedeného grafu je možné posoudit, že muži mají menší povědomost o alternativních vědách a také se jimi méně zabývají. Je otázkou, zda někteří nevyplnili odpověď ne jen z toho důvodu, že si neuvědomili, co vlastně do oblasti alternativní vědy patří.

Porovnáním odpovědí respondentů dle věkových kategorií je zřejmé, že dívky a ženy jsou na tom s povědomím o existenci alternativní vědy zhruba stejně, u chlapců a mužů se poměr mění s věkem, kde dospělí jedinci uvedli ve větším počtu, že se již s některou z forem alternativní vědy setkali.

Ještě považuji za zajímavé rozdělení forem alternativní vědy, se kterými se respondenti, kteří odpověděli kladně na výše položenou otázku setkali. Tato odpověď byla součástí výše uvedené a hodnocené otázky a respondenti na ni odpovídali formou volné odpovědi.

Graf č. 2

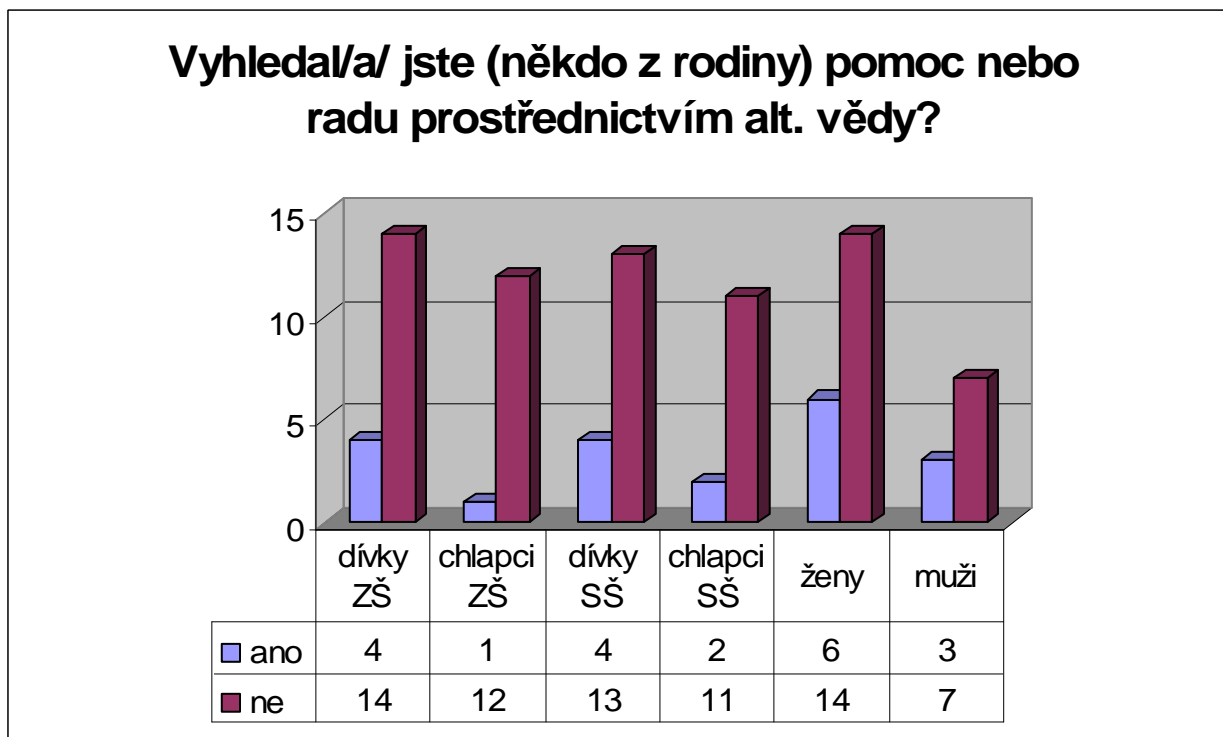
Jednotlivé kruhové výseče jasně definují, že největší povědomost mají respondenti o horoskopech, dále je oslovují karty, sny, pověry, homeopatie a léčitelství. Čtení z ruky, akupunktura a UFO tvoří jen malé procento celku. Horoskop byl nejvíce uváděnou položkou u všech věkových kategorií. Karty preferovali spíše dospělí a středoškolská mládež. U dětí základní školy byly zase uváděny sny, které nevedl ani jeden středoškolák, ani dospělý. Z uvedeného vyplývá skutečnost, že děti reagují na sny citlivěji než mládež a dospělí a také je více vnímají.

Z mého pohledu je logické, že byly nejvíce respondenty uváděny horoskopy, protože je to záležitost, se kterou se lze setkat běžně a to v tisku, rádiu, nebo např. na internetu. Spíše mne překvapilo jak málo respondentů uvedlo léčitelství, které považuji za velmi známou formu alternativní vědy. Dále nikdo nevedl víru nebo náboženství, což je záležitost, se kterou se určitě již všichni někdy ve svém životě setkali.

Uváděny byly v podstatě nejznámější oblasti alternativní vědy. Jsou to skutečnosti, o kterých je možné se dočíst v denním tisku, hovoří se o nich v médiích a mnohé z nich jsou i podkladem pro filmové zpracování. To, že nikdo nevedl víru je dle mého názoru jen otázkou

toho, že málo kdo ví, že se víra a náboženství také k alternativní vědě řadí. Přesto si myslím, že respondenti zdaleka nevyčerpali všechny své znalosti v této oblasti.

Graf č. 3

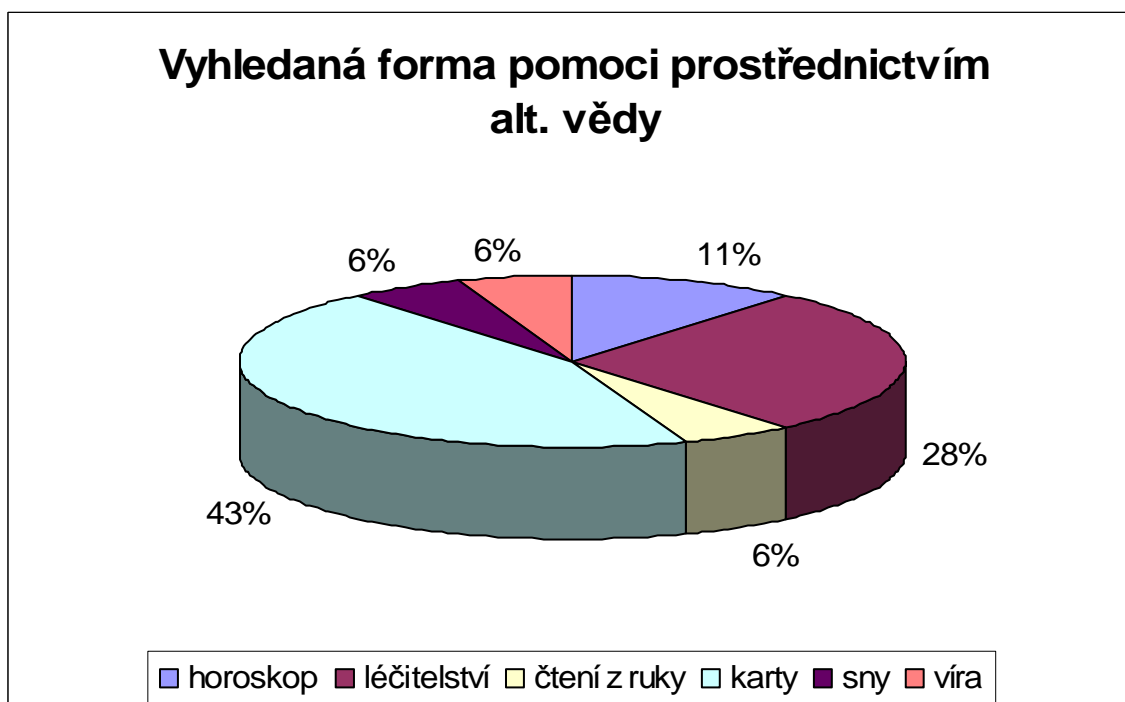

Vybraní respondenti, přestože více jak polovina má o existenci alespoň některých odvětví alternativní vědy povědomí, pomoc u ní nevyhledává. Z výše uvedeného grafu vyplývá, že pomoc vyhledalo velice málo respondentů (nebo někdo z jejich rodiny). Pomoc vyhledávají spíše dívky a ženy, kde bylo poměrné zastoupení ve všech kategoriích. U mužů zájem o radu roste spolu s jejich věkem. Čím jsou starší, tím spíše jsou schopni se na pomoc k některé z forem alternativní vědy obrátit.

Skutečnost, že pomoc nebo radu budou vyhledávat spíše dívky a ženy jsem předpokládala, překvapila mě však skutečnost, že ji vyhledaly více dívky do 15 let než středoškolačky. Předpokládala jsem růst zájmu tak jako u mužů v závislosti na věku. Čím starší, tím spíše jsou ochotni tuto pomoc nebo radu vyhledat.

Podotázkou u této otázky byla forma alternativní vědy, která byla dotyčnými (nebo někým z rodiny) vyhledána, aby jim poskytla pomoc nebo radu. Odpovědi na tuto podotázku jsou znázorněny v níže uvedeném kruhovém grafu.

Graf. č. 4

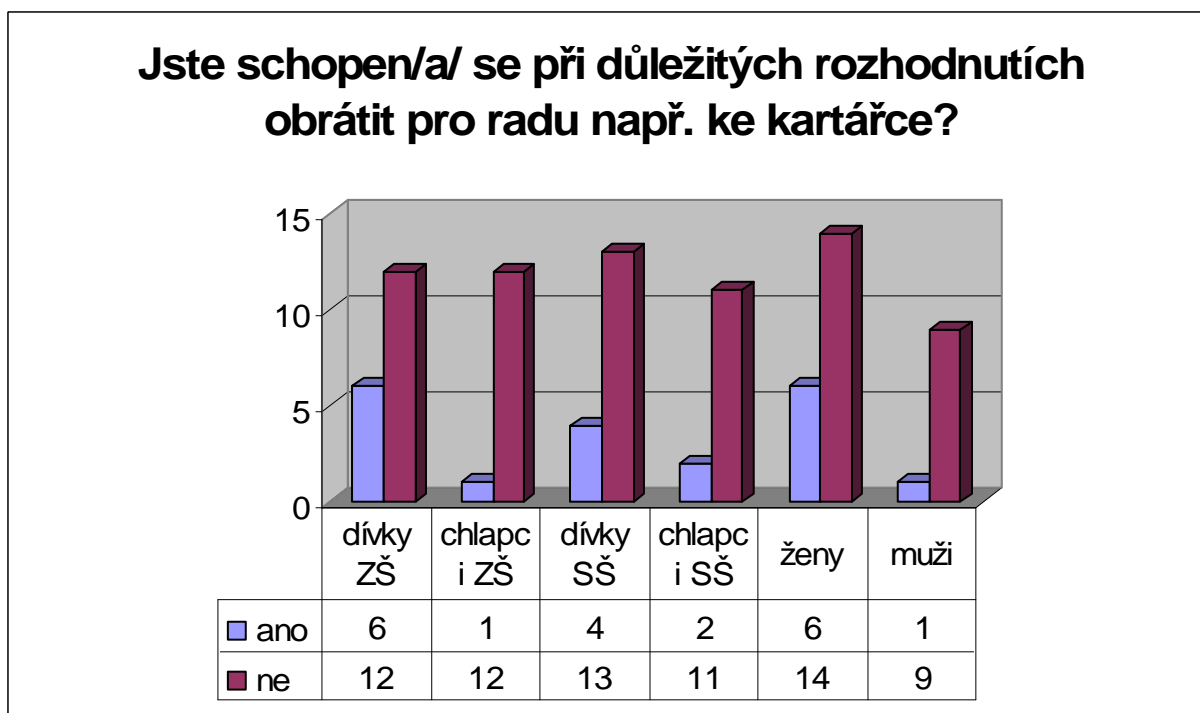

Nejvíce se obracejí lidé na pomoc pro radu ke kartářkám. Tuto kategorii uváděli pouze respondenti ze skupiny středoškoláků a dospělých. Žáci do 15 let uvedli jako formu vyhledané pomoci léčitelství, horoskop a čtení z ruky. Ke kartám se tedy uchylují dospělí ve chvíli, kdy potřebují poradit ve svém rozhodování, nebo potřebují pomoc ve svém problému. Je možné, že se zde také projevuje skutečnost, že kartáři(řky) odmítají (dle mého zjištění) vykládat karty dětem, což já považuji za velice rozumný postoj.

Také léčitelství, mimo jednoho případu u žákyně ZŠ, se objevuje v odpovědích dospělých, což si vysvětluji skutečností, že mladí lidé nemají, ve většině případů, tak závažné zdravotní problémy, aby byli nuceni navštívit léčitele. S běžnými onemocněními jdou k lékaři, což jim zcela postačuje. S přibývajícím věkem se teprve dostaví zdravotní problémy, které jsou nuceni lidé nějakým způsobem řešit. Pokud nepomůže lékař a vědecká medicína, mnozí potom volí, jako další alternativu, právě léčitele. Jeden případ, kdy uvedla léčitelství žákyně ZŠ je ve spojení s rodiči – v závorce bylo uvedeno „matka“.

Výsledky těchto odpovědí jsou zcela v souladu s mým očekáváním. Žáci ZŠ, studenti i dospělí mají alespoň nějaké povědomí o existenci některých forem alternativní vědy, ale využívají ji spíše v dospělém věku. Také vliv se dá spíše předpokládat až je jedinec dospělý a má potřebu některou z forem vyhledat. Pokud ovšem není ovlivňován svým okolím již od raného dětství.

Graf č. 5

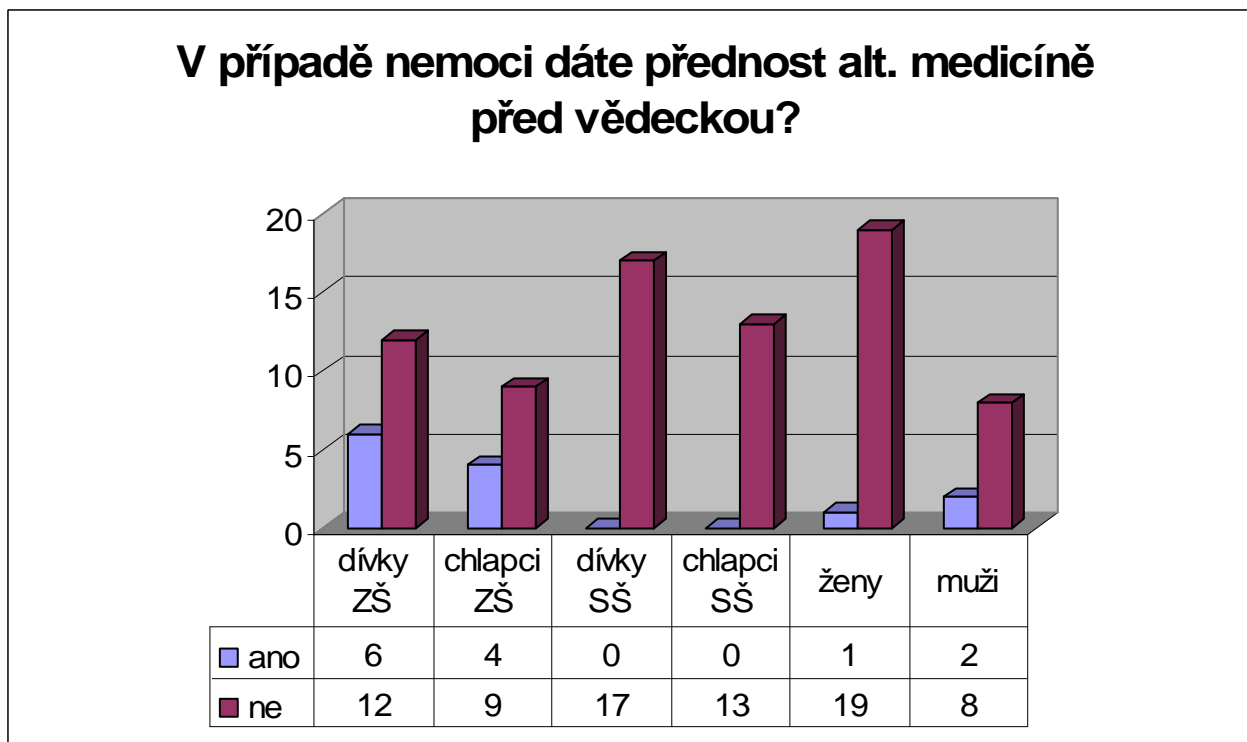
Z výše uvedeného grafu vyplývá, že respondenti se ve většině případů odmítají při důležitých rozhodnutích obracet se svým problémem k alternativní vědě. Tuto skutečnost opět odmítají spíše chlapci a muži. Dívky a ženy ve větším procentu než mužská populace připouštějí, že by pomoc a radu byly schopné vyhledat. Dále je zajímavé, že myšlenku pomoci prostřednictvím výkladu karet si připouští z jedné třetiny dívky ve věku od 10 do 15 let, které v podstatě tuto pomoc zatím ani vyhledat nemohou. Je otázkou, zda jejich představa o pomoci ze strany kartářky bude do budoucna uskutečněna.

Tato otázka se zajímavě prolíná s předcházející, kde hodně respondentů označilo právě kartářství za obor, který již vyhledali oni nebo někdo z blízkých. Ze všech uvedených oborů

právě kartářství mělo největší podíl na formách alternativní vědy, které respondenti využili k tomu, aby u nich našli pomoc nebo radu. Můžeme z této zajímavé skutečnosti dovozovat, že buď vyhledali respondenti kartáře/ku/ jen pro pobavení, nebo jeho/jí/ rada nenaplnila očekávání a proto tuto zkušenost již zopakovat nechtějí.

Přesto na podotázku zda jsou ochotni respondenti radu z výkladu karet akceptovat, odpovídají v deseti případech u dívek a žen ano a v jednom případě, že neví. U chlapců a mužů pouze tři respondenti byli ochotni akceptovat radu kartářky. Uposlechnutí rady kartáře(ky) může ovlivnit jejich jednání do budoucna a je na zvážení, zda potom při každém rozhodování nebudou tuto podporu vyhledávat. Je pravdou, že ochotu akceptovat radu uvádějí ve čtyřech případech dívky základní školy, které by doposud neměli mít s výkladem z karet vlastní zkušenost.

Graf č. 6

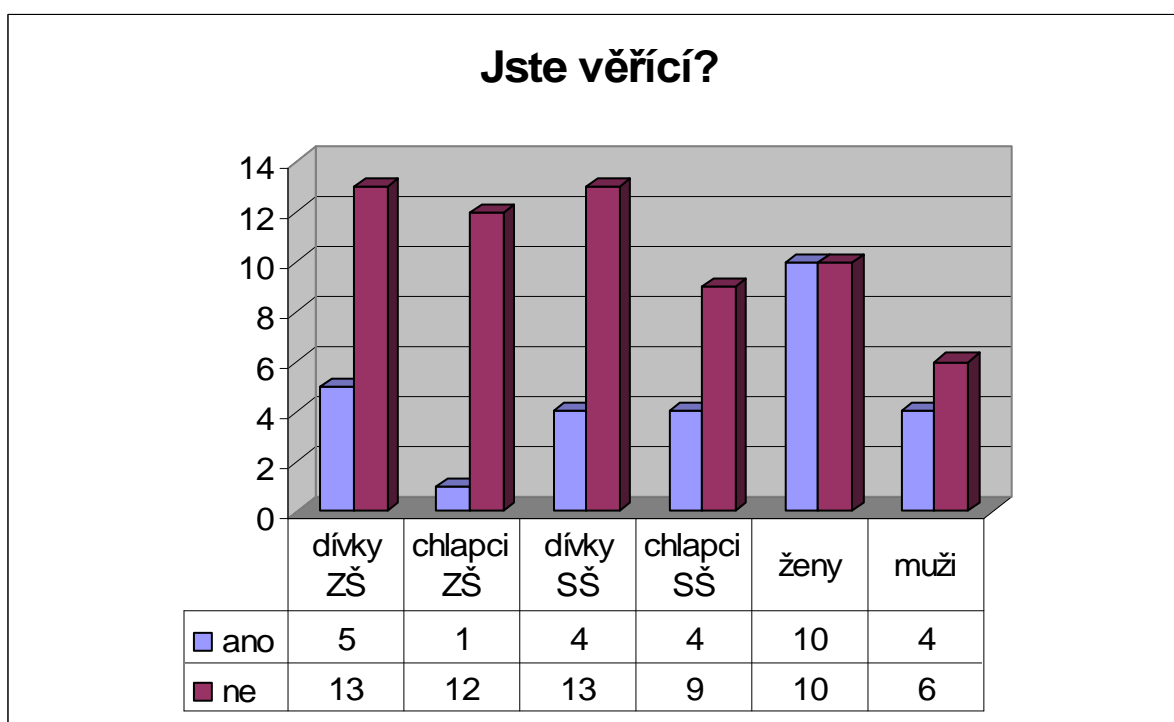

Vědecké medicíně dávají přednost většinou všichni respondenti. Výjimku v této otázce tvoří žáci základní školy, kde třetina dívek a cca třetina chlapců by dali přednost alternativní medicíně. U dospělých jsou jen jedinci, kteří by tento způsob léčby upřednostnili. Středoškolská mládež alternativní léčbu jako prvotní pomoc zamítla a to v obou pohlavích.

Je ovšem diskutovatelný důvod postoje dospělých, když z jednoho z předcházejících grafů vyplývá, že několik respondentů právě z této kategorie má již s léčiteli své zkušenosti. Je otázkou, zda alternativní způsob léčby nesplnil jejich očekávání, nebo dávají přednost medicíně vědecké a teprve v případě neúspěchu jsou ochotni se na léčitele, nebo alternativní způsob léčby obrátit, jako na poslední možnost pomoci. Možná lze jejich odpověď chápat i tak, že dávají přednost medicíně vědecké, ale pomoci ze strany alternativní medicíny se také nebrání.

Středoškolská mládež, má dle výsledků ankety k alternativnímu způsobu léčby nedůvěru, což je uvedeno i v jejich odpovědích. Takže jejich vyjádření k možnosti výběru mezi alternativní a vědeckou medicínou vlastně navázalo na předchozí odpovědi.

Graf č. 7

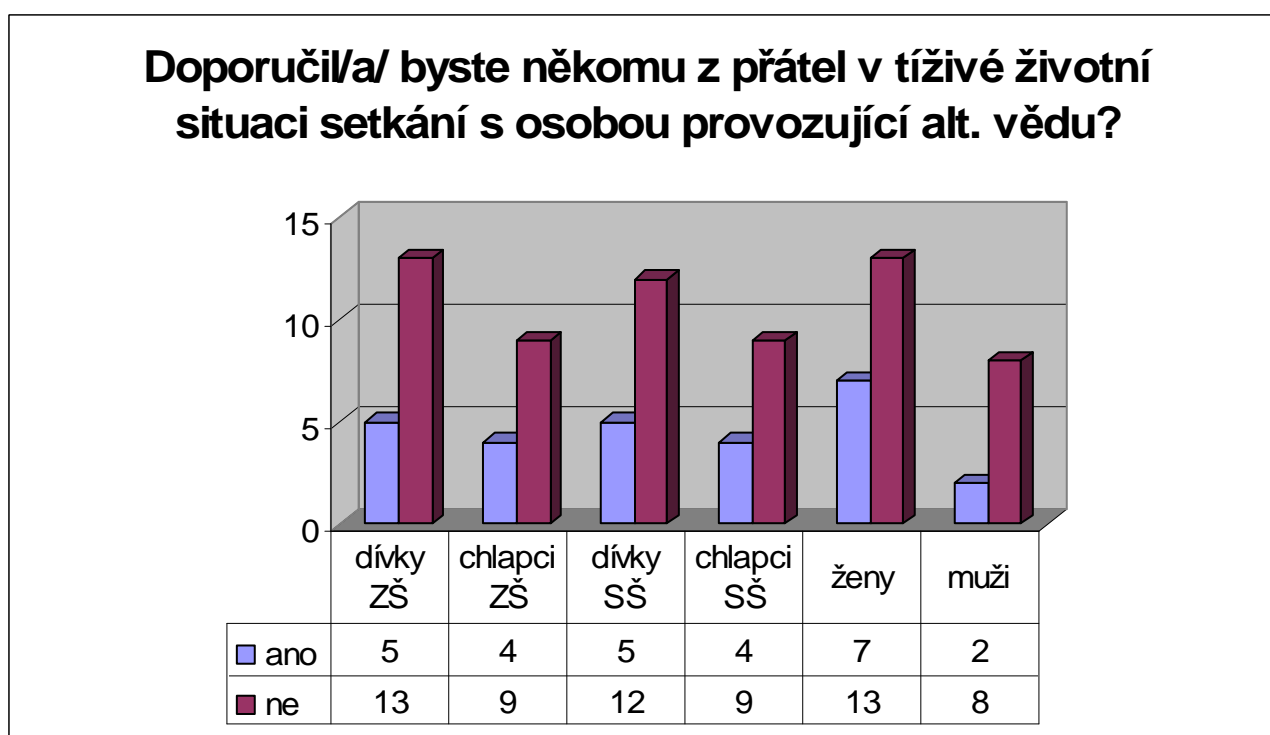

Z výzkumu vyplývá, že k víře se ve větší míře hlásí dívky a ženy než muži. Muži potom s přibývajícím věkem se více k víře přiklánějí. U dívek je nejmenší podíl věřících u středoškolaček. U dospělých žen se uvádí, že je z respondentů věřících jedna polovina. Jako důvod vidím skutečnost, že dívky ve věku 10-15 let jsou stále ještě více pod vlivem rodičů, kdy svoji víru uvádí právě v souladu s výchovou, v jaké rodině a jakým stylem jsou vychovávány. Středoškolačky, vzhledem k svému věku, jakoby hledaly samy sebe, možná i

vzdorují tomu co je v dětství ovlivňovalo. Dospělé ženy potom mnohé ve víře hledají pomoc ve svém životě. Některé se k ní vracejí, jiné ji objeví jako novou možnost sebepoznání.

Přestože nikdo z respondentů nezpochybnil skutečnost, že by nevěděl co vlastně víra je a znamená, nikdo ji neuvedl jako formu alternativní vědy, která je mu známa a se kterou se již někdy setkal. Z toho vyplývá skutečnosti, kterou jsem uvedla již výše, že mnozí z respondentů si ani neuvědomují co všechno alternativní věda obsahuje a které z disciplín by do ní mohli zařadit.

Graf. č. 8

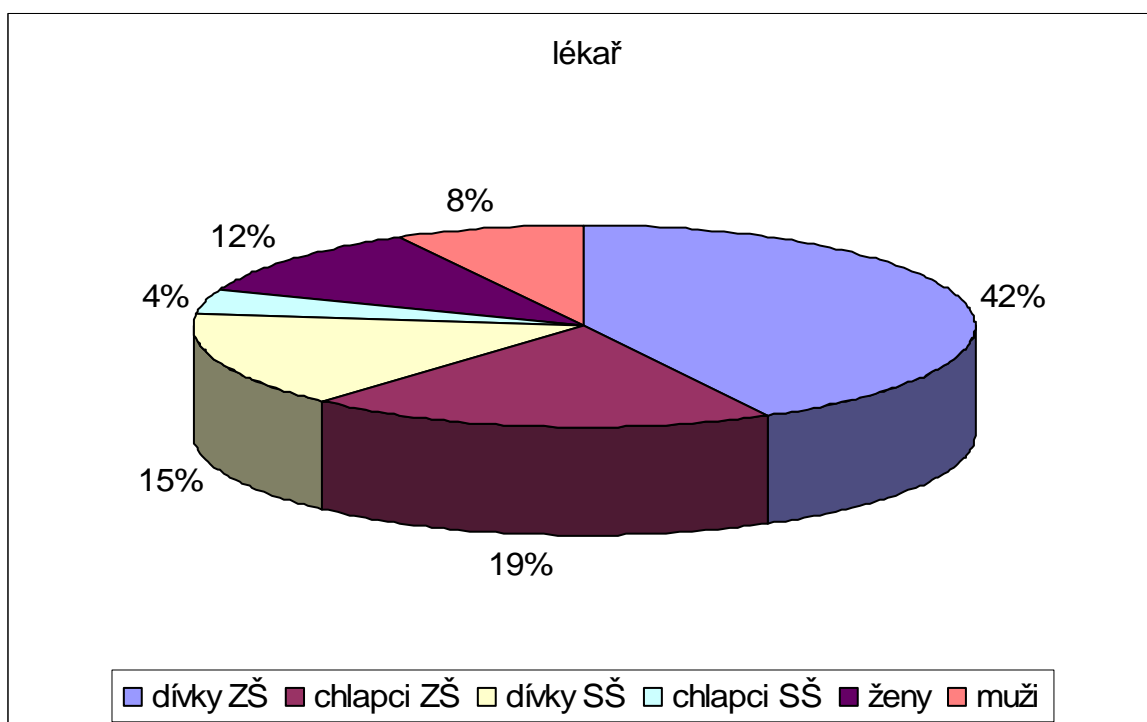
Většinou by respondenti setkání s osobou, která provozuje některou z forem alternativní vědy svým příbuzným a známým nedoporučili. Je také pravou, že podle výsledků oni sami by v tíživé situaci vyhledali tuto pomoc jen ojediněle, což vyplývá z grafu č. 3.

Možná je otázkou vlastní zkušenosti, zda by někdo doporučil svému známému návštěvu osoby, která provozuje některou z forem alternativní vědy. Pokud je dle mého zkušenost dobrá, tato doporučení se dávají a lidé ve většině případů chodí např. k léčiteli, nebo kartářce právě proto, že jim to někdo doporučil, nebo že se dozví, že má někdo dobrou zkušenost a rada z oboru alternativní vědy mu pomohla.

U obou pohlaví jsou v tomto případě odpovědi skoro vyrovnané, jedná se cca o jednu čtvrtinu až třetinu respondentů z daného počtu, kteří by tuto návštěvu doporučili. Největší podíl mají ženy a dívky, kde by návštěvu osoby provozující některou z forem alternativní vědy doporučila více než jedna čtvrtina.

Dále jsem ve svém dotazníku položila otázku jak respondenti nahlíží na osobu léčitele. Jak ji vlastně vnímají. Odpověď na tuto otázku mě zajímala z toho důvodu, že vnímání osoby léčitele určitě má úzkou vazbu na skutečnost, zda by respondent jeho pomoc vyhledal. Jsem toho názoru, že pohled může být zkreslen, protože se respondenti (alespoň předpokládám) právě nenacházejí v situaci, kdy by mohli tuto pomoc potřebovat. Možná pokud bych dělala průzkum např. na nějaké klinice, nebo v léčebně dlouhodobě nemocných, byl by náhled na osobu léčitele podstatně jiný.

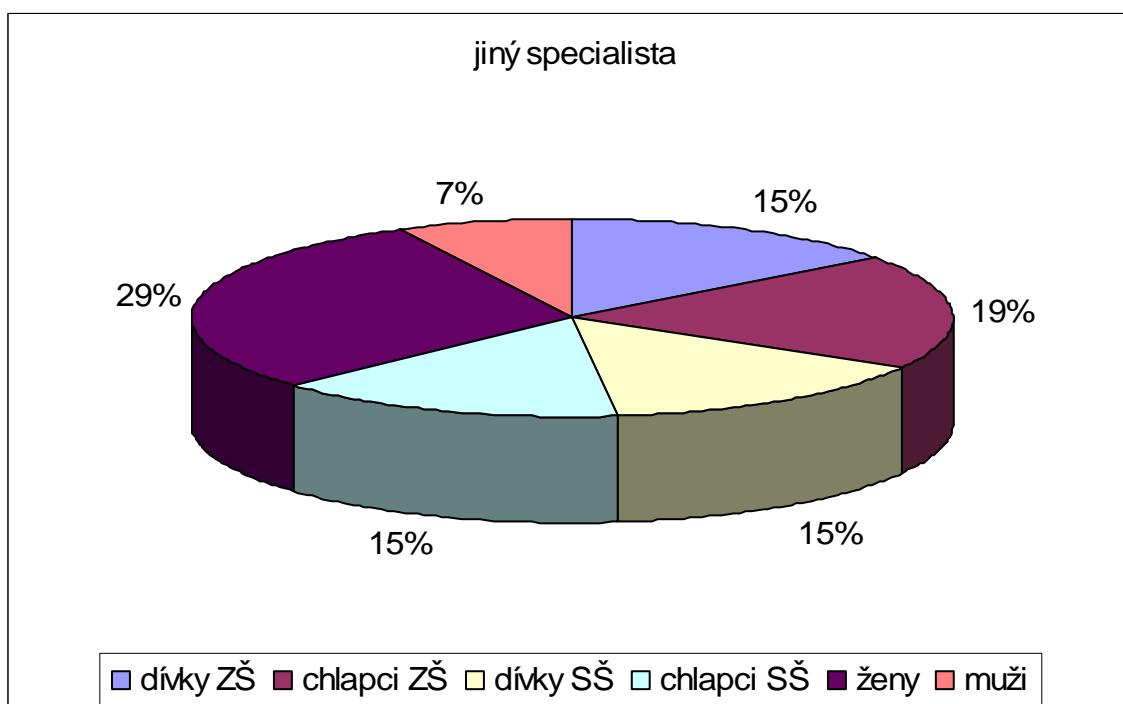
Graf. č. 9

Jako na lékaře pohlíží na osobu léčitele v největší míře dívky a chlapci ve věku 10-15 let. S přibývajícím věkem respondentů se pohled na léčitele jako lékaře snižuje. Nejméně léčitele jako lékaře vidí chlapci ve věku 15-19 let. U dospělých vidí v léčiteli lékaře spíše ženy i když podíl mužů se stejným názorem je jen o něco málo menší.

Děti ve věku 10-15 let nemají možná s tímto fenoménem tolik zkušeností a jejich odpovědi jsou ovlivněny samotným označením osoby provozující tento druh alternativní vědy jako léčitel, z čehož si lehce mohou odvodit slovo lékař. Jestliže léčitel léčí, potom to je pro mnohé z nich lékař. Množství dívek, v tomto věku, které označilo léčitele jako lékaře mě překvapilo. Učinily tak přestože dle výše uvedených odpovědí má zkušenost právě s léčitelem z této kategorie pouze jedna respondentka a to se ještě nepřímou, dle odpovědi se jednalo o matku respondentky, která léčitele navštívila.

Graf č. 10

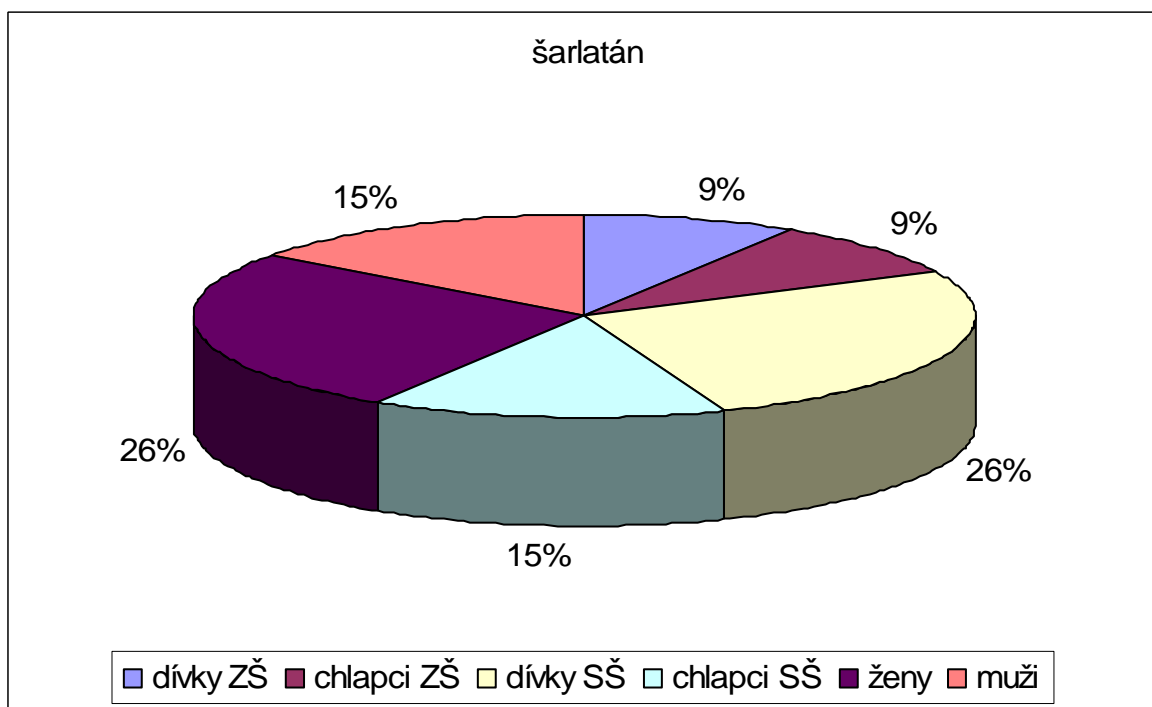

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že odpovědi na tuto možnost pohledu na osobu léčitele jsou zhruba rovnoměrně rozloženy. Největší podíl zde mají ženy a nejmenší muži. Tato věková kategorie se v této odpovědi dostala do největšího vzájemného rozdílu. Jak žáci, tak studenti dívky i chlapci se pohybují mezi 15 – 19 %, což je velice vyrovnaný poměr.

Název jiný specialista je velice obecný a lze si pod ním představit širokou škálu možností léčby. V podstatě by se sem mohla zařadit homeopatie, akupunktura, akupresura, což jsou disciplíny, které jsou provozovány i vysokoškolsky vzdělanými lékaři v rámci jejich odborné praxe. Přesto se zařazují do kategorie alternativní vědy. Stejně tak lze pod pojem jiný specialista zařadit i léčitele s virgulemi a nebo léčitele na dálku, což v žádném případě žádný

z promovaných lékařů v rámci své praxe neprovádí a přesto se taktéž jedná o formu alternativní vědy.

Graf. č 11

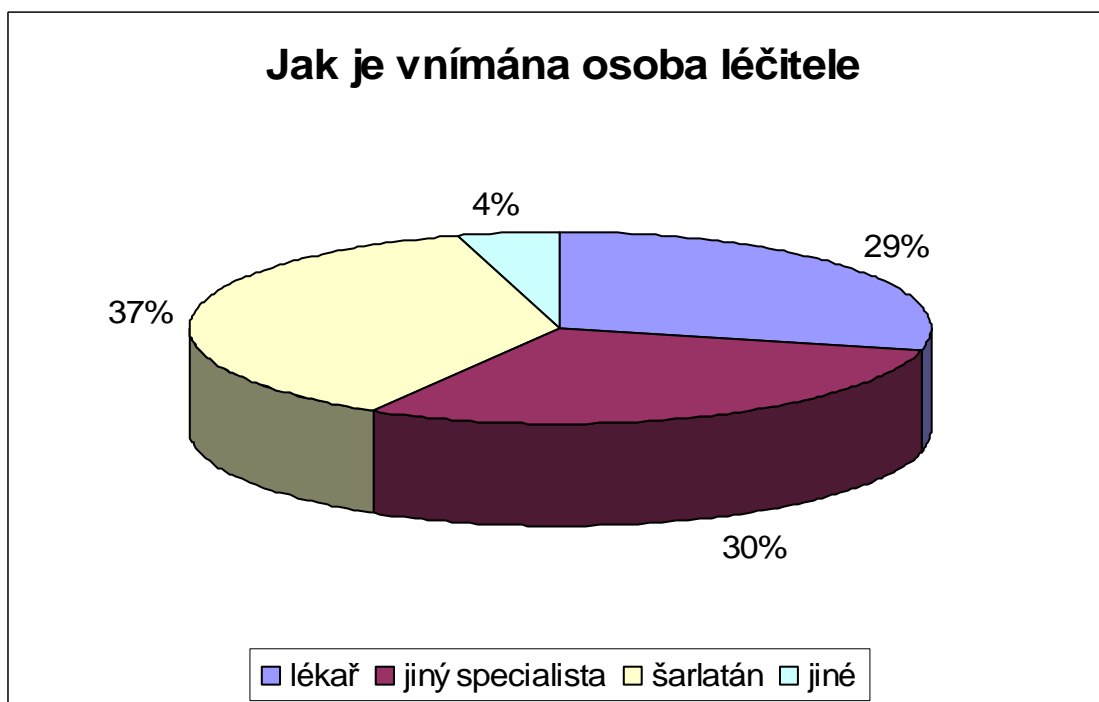

Pojem šarlatán jsem do dotazníku zařadila z důvodu, že jsem od mnohých lidí léčitele takto nazývat slyšela. Byli to jak lidé, kteří s nimi nikdy do styku nepřišli a tvrdili, že by ani přijít nechtěli, tak lidé, kteří již s léčiteli měli nějakou zkušenost, ale tato nedopadla nejlépe.

Nejvíce odmítavý postoj k léčiteli mají ženy a dívky středoškolačky, které se shodně podílí na označení šarlatán. Toto zjištění mě překvapilo, protože bych více odmítavý postoj očekávala od mužů než od žen. U tohoto označení jsou i ostatní výsledky vzácně vyrovnané, kdy za šarlatána označuje léčitele i stejné procento chlapců středoškoláků a mužů a dále stejný poměr u dívek i chlapců ze základní školy.

Možná se zdá toto označení léčitele dost „tvrdé“, ale jsou mezi léčiteli určitě takoví, kteří toto zařazení zaslouží. Mnozí se opravdu snaží lidem pomoci a jsou o své výjimečnosti přesvědčeni. Ale bohužel, najdou se i takoví, kteří za vidinou finančního prospěchu tuto disciplínu provozují a to mnohdy ke škodě svých „pacientů“

Graf č. 12

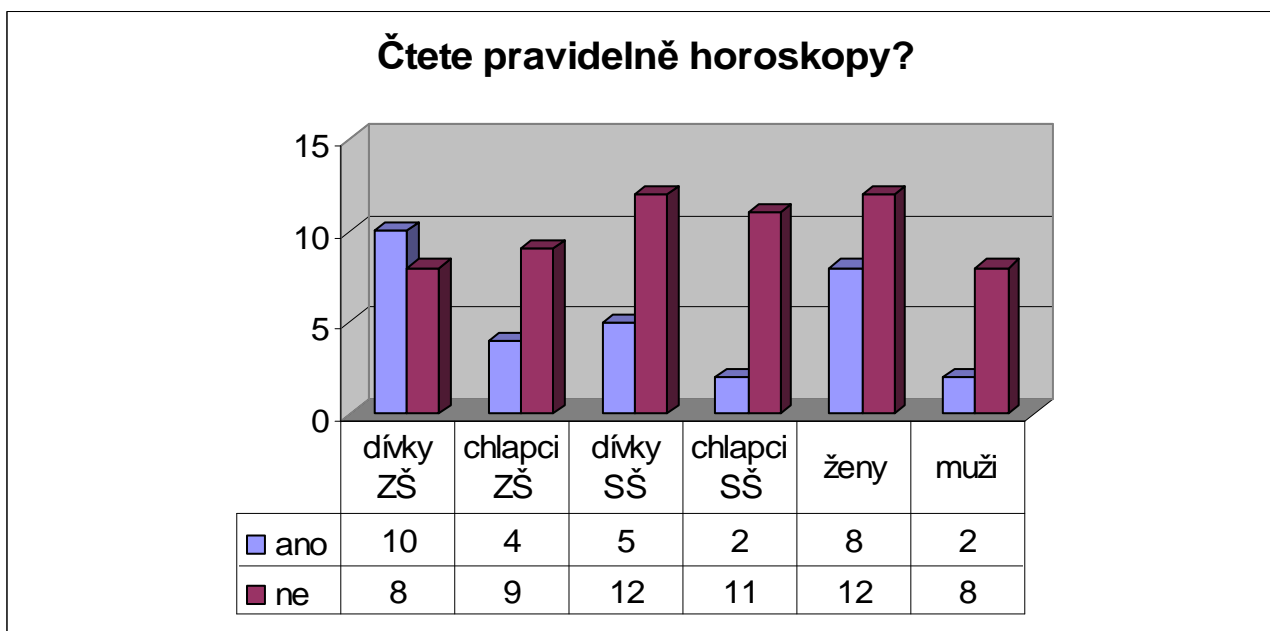
Tento graf znázorňuje celkové výsledky výše uvedené otázky a to bez rozdělení na věkové kategorie a pohlaví. Chtěla jsem tímto grafem demonstrovat celkový pohled všech respondentů na léčitele bez dalších ohledů.

Čtyři procenta respondentů uvedli jiný pohled na léčitele než byl nabízen v otázce dotazníku, jejich odpovědi byly následující, léčitele vnímám:

- podle toho jaký druh alternativní vědy provozuje
- tak, že se jedná o člověka, kterého to baví
- že stanoví částečně diagnózu a ohnisko nemoci

Nejvíce respondentů vnímá léčitele jako šarlatána, o něco málo jako jiného specialistu a další skupinou je lékař. Rozdíl mezi jiným specialistou a lékařem je takřka mizivý a také označení léčitele jako šarlatána není výrazně převládající. Dá se zhodnotit, že pohled na léčitele je rovnoměrný, jen o něco málo vede označení „šarlatán“.

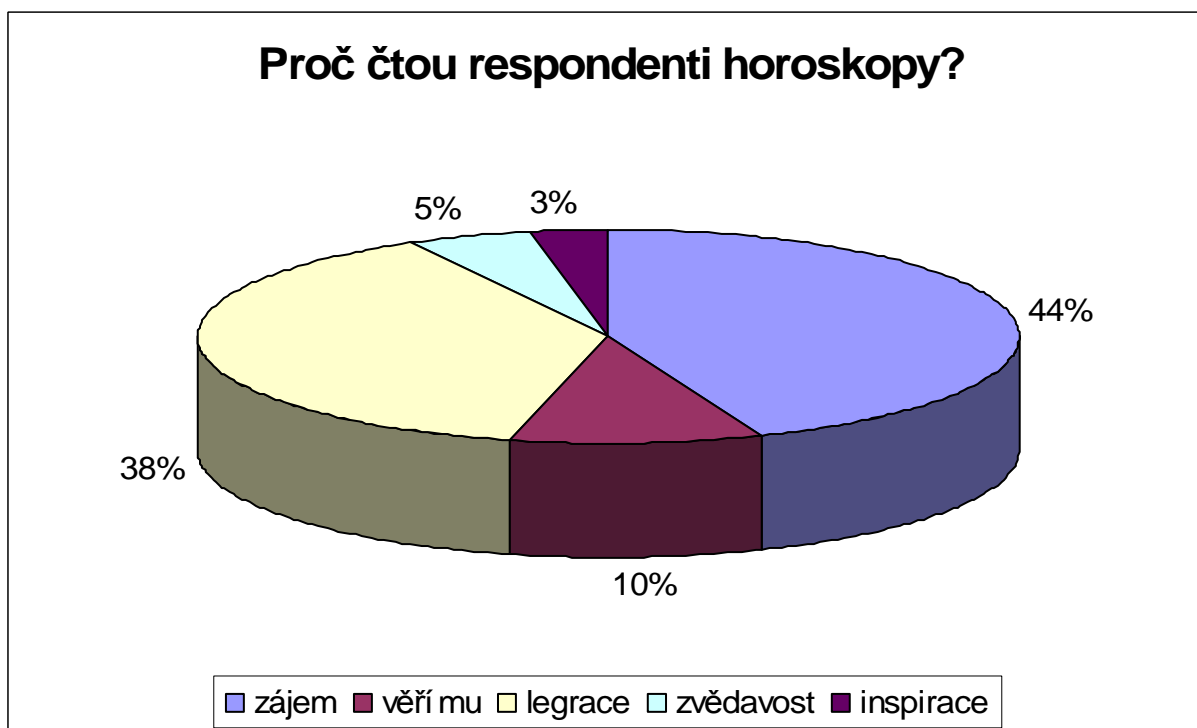
Graf č. 13

Jednou z otázek dotazníku bylo i to, zda respondenti čtou pravidelně horoskopy. K této otázce se vracím z důvodu, že právě horoskop uvedlo nejvíce z nich jako obor alternativní vědy, který je jim znám. Že čte pravidelně horoskopy uvedlo 31 respondentů. Ve většině případů čtou více horoskopy dívky a ženy. Muži a chlapci tak činí spíše ve výjimečných případech. Nejvíce se horoskopy zabývají děti ve věku 10 – 15 let. Předpokládám, že jejich postoj je pouze v mezích zájmu typu „co mě čeká a nemine“. Určitě nevyhledávání horoskop z důvodu, aby si jím vyplnily mezeru v oblasti znalostí pohledu na svůj budoucí život.

Je také zajímavé srovnání z jakého důvodu horoskopy respondenti čtou a to ať již pravidelně nebo nepravidelně. Jako důvod proč tak činí bylo ve většině případů uvedeno, že ze zájmu a o něco méně respondentů napsalo, že z legrace. Pouze 10 % vyhodnocených respondentů uvedlo, že horoskopu věří a řídí se jím. Další odpovědi byly zvědavost a inspirace. Z tohoto porovnání vyplývá, že většina respondentů se horoskopy spíše baví a čtou je ať již pravidelně nebo nepravidelně spíše pro svoje pobavení. Je ovšem také důležité si položit otázku jaké horoskopy lidé čtou. Pokud se jimi řídí a věří jim, mohou to být i horoskopy vypracované přímo na jejich osobu. Horoskopy uvedené denním tiskem a na internetu jsou opravdu spíše pro pobavení, což vyplývá i z pokusu, který jsem uvedla v teoretické části diplomové práce (kap. 1.3.3).

Graf. č. 14

4.5. Výsledky stanovených hypotéz

Hypotézy byly stanoveny v souladu se zadáním diplomové práce. V posledních letech se alternativní věda rozvíjí a stále více se lidem dostává do podvědomí. Na základě výzkumu jsem došla k závěru, že mnoho lidí o jednotlivých oblastech alternativní vědy, které existují ví, ale nedokáží si je právě pod tuto vědu zařadit. Více méně ani netuší, že právě tato záležitost spadá do oblasti alternativní vědy.

Jednotlivé hypotézy nyní vyhodnotím v závislosti na provedeném výzkumu a s ohledem na cíl mé diplomové práce. Budou posouzeny výsledky, které jsem získala od respondentů v různých věkových skupinách a různého pohlaví a to tak, aby odpovídaly prostřednictvím jednotlivých otázek na stanovené hypotézy.

Jednotlivé hypotézy, které jsem stanovila byly vyhodnoceny výzkumem takto:

- 1. Lidé ve všech věkových skupinách mají povědomí o alespoň některé z alternativních věd**

Tato hypotéza se zcela potvrdila a to v grafu č. 1, kde v každé z věkových skupin se našel někdo, kdo se již setkal s některou z alternativních věd. Respondenti odpovídali v nadpoloviční většině, že se s některou z alternativních věd již setkali, tudíž mají o těchto povědomí. Při stanovení této hypotézy jsem předpokládala, že některé obory alternativní vědy jsou v současné době natolik rozšířené a známé, že většina respondentů bude mít o nich alespoň nějaké povědomí.

Podhypotéza 1a):

S některou z alternativních věd se setkalo osobně více než tři čtvrtiny dotazovaných.

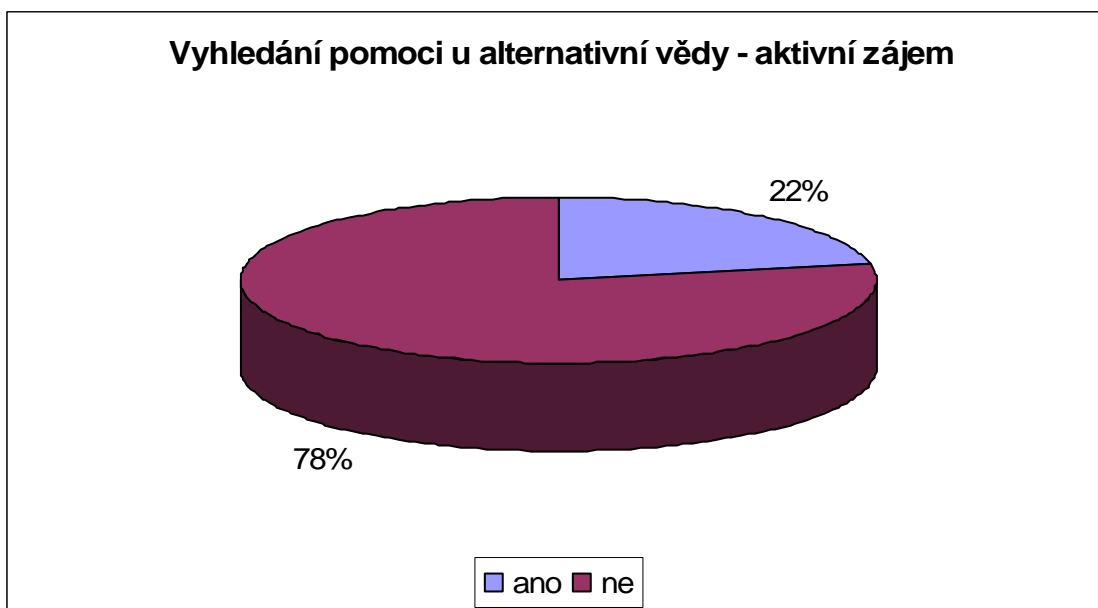
Podhypotéza 1a se nepotvrdila, jak vychází z následujícího grafu s některou z alternativních věd se setkalo 52 % respondentů, tj. 47 z celkového počtu 91. Je možné, že výsledky ovlivnila již výše zmíněná skutečnost, že si respondenti nejsou schopni uvědomit co všechno do oblasti alternativní vědy patří. Jsem přesvědčená o tom, že určitě všichni by reagovali na slova víra, horoskop, léčitel, nebo čarodějnictví. Při stanovení této hypotézy jsem vycházela ze skutečnosti, že většina respondentů pojme otázku v tom smyslu, že minimálně jsou za život si přečetli v tisku svůj horoskop, nebo že někteří byli alespoň jednou ze zvědavosti se podívat o vánocích na půlnoční mši v kostele. Jako důvod, proč se moje hypotéza nepotvrdila, vidím právě výše uvedenou skutečnost, že si respondenti neuvědomili, co všechno alternativní věda zahrnuje. Možná kdyby vyplňování dotazníků předcházela přednáška nebo konference, byli by si respondenti schopni uvědomit co všechno pojem alternativní věda obsahuje a vyplněné dotazníky by potom byly plné údajů, které by vedly k zcela jiným závěrům než nyní.

Podhypotéza 1b)

Ve většině případů se alternativní vědou lidé aktivně nezabývají

Potvrzením nebo vyvrácením této hypotézy by mohl být graf č. 3, který dává odpověď na otázku, zda lidé vyhledali pomoc nebo radu prostřednictvím alternativní vědy. Většina respondentů na tuto otázku odpověděla že ne a to 71 (78%). 20 (22%) odpovědělo, že ano. Stejně tak v grafu č. 5, který řeší otázku zda jsou respondenti se schopni obrátit na radu např. ke kartárce ukazuje, zda se aktivně zabývají alternativní vědou (i když v tomto případě pouze v omezené oblasti). Dle mého názoru dává odpověď na tuto hypotézu otázka č. 8, kde respondenti odpovídali v níže uvedeném poměru. Dle mého názoru se aktivně alternativní vědou zabývá jen několik jednotlivců. Tito se jí ovšem zabývají do hloubky. Ostatní lidé možná ví, že nějaká alternativní vědy existují a u případě nějakých problémů se mohou na některé z oborů obrátit. Většině z lidí je spíše bližší pokrok a moderní technika. Tato hypotéza se tedy potvrdila.

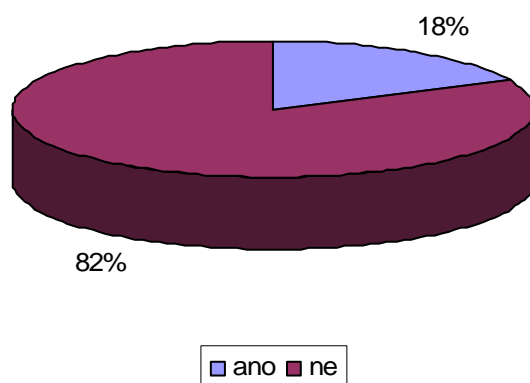

2. Lidé by vyhledali v případě problémů pomoc u některé z alternativních věd :

- **děti a mládež** **třetina**
- **dospělí** **méně než čtvrtina**

Potvrzení nebo vyvrácení této hypotézy opět najdeme v grafu č. 3. Nyní je třeba rozdělit odpovědi na děti a mládež a dospělé.

Vyhledání pomoci u alternativní vědy - děti a mládež

U dětí a mládeže se moje hypotéza nepotvrdila. Radu a pomoc u alternativní vědy by vyhledala necelá pětina respondentů ve věku 10 – 19 let. Usuzuji z toho výsledku, že děti a mládež má nedůvěru k alternativním vědám. Možná právě z důvodu, že si některé věci nedokáže logicky vysvětlit. Dnešní mládež je díky výpočetní technice a elektronice technicky daleko zdatnější než její vrstevníci před 20 nebo více léty. Právě proto dle mého názoru častěji hledá ve věcech právě logiku. Pokud ji nenachází ztrácí důvěru k takovému oboru nebo k takové věci.

Při stanovení této hypotézy jsem vycházela ze skutečnosti, že děti a mládež jsou zvědaví a poznat některou z alternativních věd bude pro ně lákavé. Vzhledem k tomu, že kladně odpověděla necelá jedna pětina respondentů z dětí a mládeže usuzuji, že mají spíše obavu z něčeho záhadného, nebo naopak, jak jsem již uvedla výše, mají větší důvěru ve vědu a techniku.

Vyhledání pomoci u alternativní vědy - dospělí

U dospělých se také moje hypotéza nepotvrdila. Zde by pomoc vyhledala jedna třetina respondentů. Při určování této hypotézy jsem vycházela z předpokladů, že dospělí budou při vyhledávání alternativních věd opatrnější právě proto, že již mají mnozí nějaké zkušenosti za sebou. Výsledek mě překvapil a dle něho usuzuji, že alternativní věda není u dospělých jedinců až tak odmítaná. Možná svoji odpověď někteří pojali právě jako poslední možnost pomoci, když už jsou ostatní nabízené alternativy vyčerpány. V podstatě mnou stanovené hypotézy vyšly přesně naopak. U dětí jsem předpokládala, že jedna třetina respondentů by vyhledala pomoc alternativní vědy a tento výsledek mi přesně vyšel u dospělých. Naopak u dospělých byl můj předpoklad méně než jedna čtvrtina a takový byl výsledek dětí a mládeže.

Podhypotéza 2a)

V sílu a pravdivost alternativní vědy věří více ženy než muži

Vzhledem k odpovědím na jednotlivé otázky se opravdu potvrdilo, že ženy mají větší povědomí a více zkušeností a také více věří oborům alternativní vědy. Ukázalo se to ve všech oblastech a ve všech odpovědích chlapani a muži vyjadřovali více negativní stanoviska než dívky a ženy. Odpověď na tuto hypotézu má dle mého názoru také úzkou vazbu na menší ochotu mužů se na vyplňování dotazníků podílet a sdělovat zde své názory a zkušenosti. Možná je také důvodem, že muži považují záležitosti týkající se alternativní vědy, alespoň ty, které jsou jim známy (horoskop, víra, karty, léčitel), za spíše ženskou záležitost a sami se nechtějí přiznat k zájmu o tuto oblast. Dívky a ženy častěji než chlapani a muži uváděly, že se setkaly s některou z forem alternativní vědy, častěji vyhledaly pomoc a také byly ochotny se častěji obrátit na radu ke kartářce.

Podhypotéza 2b)

Lidé se řídí pokyny dle alternativních věd a podřizují jim svůj život jen ve výjimečných případech.

I tato podhypotéza se potvrdila. Vyplývá to ze závěrů zpracování dotazníku, kde jen asi jedna pětina respondentů by byla ochotná vyhledat pomoc u některého z oborů alternativní vědy a například jen desetina respondentů při čtení horoskopu tomuto věří a jsou ochotni se jím řídit. Většinou dle mého názoru tyto výjimečné případy nastávají ve chvíli, kdy jsou lidé v zoufalé životní situaci, ať již zdravotní, finanční nebo vztahové a také v případě, že jsou zcela ovlivněni někým druhým. Potom opravdu může nastat situace, že jedinec zcela podléhá vlivu někoho jiného (něčeho jiného) aniž by konal dle vlastního soudného uvážení.

Příznivým zjištěním z výsledků výzkumu pro mě bylo, že většina lidí nepodléhá mýtům a jednotlivým oborům alternativní vědy natolik, aby byl jejich život ovlivněn a směřoval jiným směrem, než oni sami by chtěli. V každém případě si lidé ve většině případů zachovávají racionální pohled na svět a alternativní vědu většinou chápou jako zajímavý odbor pro získání nových znalostí a pohledů, nebo jako určitou oblast zábavy.

Výsledky tohoto výzkumu lze použít jako podklad pro další výzkumy, které by na něj mohly navazovat. Tyto bych ale spíše zaměřila na jednotlivé úseky alternativní vědy samostatně. Zvláště bych zkoumala např. léčitelství, víru nebo věšteství. Myslím si, že výsledky těchto výzkumů by byly velice zajímavé. Tento obecný výzkum možná svojí roztržitostí respondenty ta, trochu mátl a proto ne všechny odpovědi byly z jejich strany přesné a úplné. Přesto alespoň obecně podal přehled o vlivu a povědomí respondentů o alternativních vědách. Pokud by další výzkum řešil např. vliv léčitelství, nebo pohled na léčitele, byly by i reakce respondentů konkrétnější.

Závěr

Moje práce měla z úkol zjistit vliv tzv. alternativní vědy na děti, mládež a širokou veřejnost. Ke svému výzkumu jsem použila dotazníkovou metodu, kdy jsem dotazníky rovnoměrně rozdala do tří věkových kategorií a to 10 – 15 let, 15 – 19 let, a 19 let a více. Snažila jsem se zjistit povědomí respondentů o alternativních vědách, o skutečnosti zda by u některé z forem hledali pomoc a zda jsou schopni se nechat těmito ovlivňovat. V závislosti na tom jsem stanovila dvě hypotézy a další čtyři podhypotézy.

Zjistila jsem, že většina společnosti má alespoň nějakou znalost nebo zkušenost s alternativní vědou. Je otázkou zda dobrou, nebo špatnou, zda vlastní nebo zprostředkovanou. Pokud se týká vlivu alternativní vědy na jedince,. Výsledky výzkumu nepotvrdily skutečnost, že by vliv byl natolik silný, aby společnost nejednala dle svého vlastního uvážení, ale pouze na popud a pod tlakem některé z alternativních věd.

Z dostupných materiálů vyplývá, že lidé většinou některou z alternativních věd vyhledají v případě problémů, nebo nějaké krizové životní situace. V poslední době se povědomí o jednotlivých oborech alternativní vědy rozšiřuje a lidé se snaží získat nějaké informace většinou ze zvědavosti, někdy i pro pobavení. Na osobu, která by byla zapálená pro některou z alternativních věd natolik, že by jí zcela podlehla jsem ve svém výzkumu nenarazila ani v jednom případě. A to přesto, že jsem se snažila výzkum dělat v různých městech, věkových skupinách i v různých typech rodin.

V praktické části práce se ne všechny mé hypotézy potvrdily. Z toho usuzuji, že znalosti o vztahu společnosti a alternativní vědy jsou zatím velice povrchní. Některé obory alternativní vědy jsou sice podrobně rozpracovány jak v literatuře, tak s nimi někteří jedinci zasvěceně pracují. Ovšem obecnou studii o vztahu a vlivu alternativní vědy a společnosti jsem nikde nenašla, abych měla možnost posoudit ji s výsledky mého výzkumu. Mé hypotézy se nepotvrdily hlavně ve stanovení rozsahu části společnosti, která byl vyhledala pomoc právě u alternativní vědy. Je možné, že tyto výsledky jsou částečně ovlivněny skutečností, že respondenti vyplňovali dotazník vez předchozí diskuze na dané téma a v relativní pohodě.

Pokud bych ještě někdy příště řešila nějaký podobný výzkum, snažila bych se na něj zaměřit i z jiného pohledu. Nyní jsem se zaměřila na jednotlivé věkové kategorie tak, jak je v zadání mé diplomové práce. Jiný pohled bych viděla v zaměření na jednotlivé skupiny např. věřící, dlouhodobě nemocní, matky samoživitelky, nezaměstnaní apod. Možná by potom i v souvislosti a kombinaci s některými věkovými kategoriemi byly výsledky mého výzkumu zcela jiné.

Aby byly výsledky výzkumu a toto téma ještě přesnější, bylo by zajímavé stejně respondenty pozorovat po delší dobu (několik let, desítek let). Docházelo by po tu dobu např. k nutnosti řešení některých problémů ze strany respondentů a zde by se možná spíše projevila jejich náklonnost k alternativním vědám a slabost nechat se jí ovlivnit.

Doufám, že tato moje práce náhled české společnosti na alternativní vědu alespoň trochu vyjasní. Jelikož se jedná o široké téma, pro každou společnost složité a citlivé, nebylo možné obsáhnout kompletní nabídku z oblastí alternativní vědy a jejich vliv. Existuje však celá řada literatury a publikací, které se tímto tématem zabývají ať již z pohledu odborného nebo pro pobavení čtenářů.

Resumé

Téma diplomové práce „Vliv tzv. alternativní vědy na děti, mládež a širší veřejnost“ jsem si vybrala proto, že v dnešní době je alternativní věda relativně módní záležitost a mě osobně toto téma velice zajímá. Hlavně skutečnost kam až jsou schopni lidé zajít v respektování a podpoře tajemna a jaký vliv toto může mít na jejich další život.

V první kapitole jsem se věnovala vysvětlení pojmu alternativní věda. Dále popisu a definice toho, co vlastně alternativní věda obsahuje. Je zde krátká zmínka o historii alternativní vědy a potom podrobně popsány některé její oblasti. Vybrala jsem ty, které jsou dle mého názoru nejznámější: akupunktura, grafologie, horoskop, jasnovidectví, kruhy v obilí, léčitelství, tarot – výklad z karet, víru a náboženství.

Druhá kapitola popisuje funkci alternativní vědy a formu jejího vlivu na jednotlivé věkové kategorie. Zaměřila jsem se na alternativní vědu v publikacích a masmédiích a to zejména v televizi, filmu, literatuře a tisku. Dále zmiňuji vliv rodiny a výchovného prostředí, ve kterém může alternativní věda ovlivňovat jednotlivce již od dětství. Uvádím také některé druhy alternativních škol a popisuji alternativní školství jako celek.

Třetí kapitolu tvoří zmínka o hnutí Sisyfos, které je hnutím skeptiků a jež vydává různou literaturu týkající se alternativní vědy, ovšem z pohledu právě skeptiků. Jakýkoliv náznak některé z oblastí alternativní vědy je zde negován a vše je vysvětlováno z hlediska vědeckého poznání.

Čtvrtá kapitola se zabývá praktickou částí. Do výzkumného souboru byli začleněni žáci, studenti a dospělí ve třech věkových skupinách 10 – 15 let, 15 – 19 let a 19 let a více. Výzkumu se zúčastnilo celkem 109 respondentů, kterým byl předložen dotazník v rozsahu devatenácti otázek. Z celkového počtu bylo k vyhodnocení použito 91 dotazníků. Výsledky výzkumu byly následně porovnány a znázorněny v grafech. V závěru byly vyhodnoceny stanovené hypotézy, z nichž se některé tímto výzkumem potvrdily, některé nikoli.

Anotace

Bc. Hana Řezáčová, Vliv tzv. alternativní vědy na děti, mládež a širší veřejnost, Brno, (diplomová práce), Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií, 2010, 66 stran.

Tato práce je věnována pohledu tří věkových skupin na problematiku alternativní vědy a jejího vlivu na děti mládež a širší veřejnost. Cílem bylo právě zjistit vliv alternativní vědy a dále míru povědomí o její existenci

Anotation

Bc. Hana Řezáčová, Influence of so-called alternative science on children, youth and the general public, Brno, (thesis), University of Tomas Bata in Zlin, Faculty of Humanities, Institute of Interdisciplinary Studies, 2010, pages.

This work is devoted to the perspective of three age groups on the issue of alternative science and its impact on children, youth and the general public. The aim was to find out the impact of alternative scientific and increase awareness of its existence.

Klíčová slova

Alternativní věda, léčitelství, horoskop, víra, náboženství, kartářství, výchova, alternativní medicína, akupunktura, vliv alternativní vědy

Key words

Alternative science, healing, horoscope, faith, religion, kartářství, education, alternative medicine, acupuncture, the effect of alternative science

Použitá literatura

1. Armsrongová, K., Krátká historie mýtu, překlad Kovařík, Š., Argo 2006, ISBN 80-7203-750-1
2. Bakošová, Z., Sociální pedagogika jako životná pomoc, nakladatelství public promotion, s.r.o. 2008, ISBN 978-80-969944-0-3
3. Blažek, B., Mezi vědou a nevědou, Pressfoto 1978
4. Bürgin, L., Omyly vědy, překlad Vočková, H., Brána 1998, ISBN 80-7243-005-X
5. Däniken, E., Mýlil jsem se? Nové vzpomínky na budoucnost, Baronet, Praha 1994, ISBN 80-85621-61-4
6. Farkas, V., Krassa, P., Nechte nás vyrábět lidi, nakladatelství Dialog 2003, ISBN 80-86761-07-X
7. Forth, Ch., Nevysvětlitelné záhady, nakladatelství Dialog, 1995, ISBN 80-85194-99-6
8. Genep, A., Přejchodové rituály, přeložila Beguivinová, H., nakladatelství Likdové Noviny, 1996, ISBN 80-7106-178-6
9. Heřt, J., Výkladový slovník esoteriky a pavěd, nakladatelství Věra Nosková 2008, ISBN 978-80-903320-6-5
10. Heřt, J., Pekárek, L., sborník přednášek Českého klubu skeptiků Sysifos, Věda kontra iracionalita, nakladatelství Akademie věd České republiky Academia, Praha 1998, ISBN 80-200-0710-5
11. Heřt, J., Zlatník, Č., sborník přednášek Českého klubu skeptiků Sysifos, Věda kontra iracionalita 4, Nakladatelství Věra Nosková, Praha 2008, ISBN 80-903320-4-8
12. Heřt, J., Zlatník, Č., sborník přednášek Českého klubu skeptiků Sysifos, Věda kontra iracionalita 3, nakladatelství Věra Nosková 2005, ISBN 80-903320-3-X
13. Kol. autorů, Akademický slovník cizích slov, Academia Praha 1995. ISBN 80-200-0523-4
14. Krauz, B., Člověk, prostředí, výchova, nakl. PADIO, 2002, IBN 80-7315-004-2
15. Krényi, K., Jung, C.G., Věda o mytologii, překlad Černá, K., Černý, J., nakladatelství Tomáše Janečka 1993, ISBN 80-85880-13-X
16. Liška, V., Skrytý svět záhad a tajemství, Nakladatelství Fontána 2001, ISBN 80-86179-62-1
17. Morstein, V., Utopený Archimédes, nakladatelství Věry Noskové, 2003, ISBN 80-903320-0-5
18. Radvan, E., Soudobá filozofie, Institut mezioborových studií Brno, 2006

19. Rogersová, G., Ve hvězdách stojí psáno, přeložili Kouřimských M. a M., BRÁNA 2000, ISBN 80-7243-072-6
20. Řehoř, A., Metodické pokyny pro vypracování bakalářské a diplomové práce, Institut mezioborových studií, Brno 2008
21. Vandenberg, P., Tajemství věštíren, přeložila Daňková, I., nakladatelství ALPRESS, Frýdek – Místek 2002, ISBN 80-7218-779-1

Odkazový a poznámkový aparát

22. Zákon č. 140/1961 Sb. v platném znění, Trestní zákon
23. Zákon č. 455/1991 Sb. v platném znění, zákon o živnostenském podnikání
24. Zákon č. 20/1996 Sb. O péči o zdraví lidu
25. Zákon č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech)
26. Blesk, 15.02.2010
27. Mladá fronta dnes, 15.02.2010
28. PHONEIX, č. 10, říjen 2008
29. rozhlasová stanice Frekvence 1, 15.02.2010
30. přednášky MUDr. Heřt J. pro klub Sysifos, r. 2009
31. www.apatykar.info/tisk-218 02.01.2010
32. www.atlas.cz 15.02.2010
33. www.blesk.cz 15.02.2010
34. www.deniky.cz 15.02.2010
35. www.denniky.net/ABC.cz, 29.01.2010
36. www.enigma-magaziny.cz 25.01.2010
37. www.mzcr.cz 25.11.2009
38. www.seznam.cz 15.02.2010
39. www.referaty.lidovky.cz/Druhy-Alternativnich-skol/ 12.02.2010
40. www.revprirody.cz/data/veda_paveda.htm 19.02.2010
41. www.cs.wikipedia.org 26.12.2009
42. www.zdenekkovar.blog.idens.cz 07.02.2010

Příloha č. 1

Dotazník

Dotazník je zaměřen na alternativní vědu (pseudovědu) a její vliv na děti, mládež a širokou veřejnost. Mezi alternativní vědy patří např. horoskopy, kartářství, kruhy v obilí, homeopatie, léčitelství, čtení z ruky, UFO, pověry, jasnovidectví, víra, sny... a další.

Odpověď označte křížkem, nebo doplňte slovně.

Datum

1. Pohlaví

- žena
- muž

2. věk

- 10 – 15
- 15 - 19
- 19 a více

3. Pocházím z rodiny

- úplné
- neúplné

4. volný čas trávím nejčastěji:

- sám
- s rodinou
- s kamarády
- s přítelem/přítečkyní
- jiné

5. Co ve volném čase děláte?

.....

6. Máte nějaký životní vzor?

- ano
- ne
- pokud ano, koho

7. Setkal(a) jste se někdy s nějakou z forem alternativní vědy?

- ano
- ne
- pokud ano, s jakou

8. Vyhledal(a) jste (nebo někdo z rodiny) pomoc nebo radu prostřednictvím některé alternativní vědy?

- ano
- ne
- pokud ano, jaké

9. Jaké druhy alternativní vědy Vás nejvíce oslovují?

.....

10. Jste schopen(a) se při důležitých rozhodnutích obrátit pro radu např. ke kartářce?

- ano
- ne
- pokud ano, jste ochoten radu akceptovat - ~~ano~~

11. Pokud jste někdy poslechl(a) některou z rad bylo Vaše očekávání naplněno?

- ano
- ne

12. V případě nemoci dáte přednost alternativní medicíně před vědeckou?

- ano
- ne

13. Čtete pravidelně horoskopy?

- ano
- ne

14. Pokud ano, čtete je

- ze zájmu
 - protože jim věříte a řídíte se jimi
 - z legrace
 - jiné
-

15. Jste věřící

- ano

16. Pokud ano, jaká víra

.....

.....

17. Znáte osobně nějakého léčitele?

- ano
- ne

18. Doporučil(a) byste někomu z přátel v tíživé životní situaci setkání s osobou provozující některou z pavěd?

- ano
- ne

19. Osobu léčitele vnímáte jako

- lékaře
 - jiného specialistu
 - šarlatána
 - jiná odpověď
-

Tento dotazník bude použit pouze pro potřebu mé diplomové práce. Děkuji za Váš zájem a čas strávený při jeho vyplňování.

Bc. Hana Řezáčová